

РАБОТЕН ДОКУМЕНТ НА СЛУЖБИТЕ НА КОМИСИЈАТА
Извештај за напредокот на Република Македонија* за 2006 година
(COM (2006) 649 final)

1. ВОВЕД

1.1. Предговор

Европскиот совет на 17 декември 2005 година на Република Македонија ѝ додели статус на земја-кандидатка. Ова е првиот извештај за напредокот на оваа земја во подготовките за членство во ЕУ.

Во извештајот:

- накратко се опишуваат односите помеѓу Република Македонија и ЕУ;
- се анализира ситуацијата во Република Македонија во поглед на политичките критериуми за членство;
- се анализира ситуацијата во Република Македонија врз основа на економските критериуми за членство;
- се разгледува капацитетот на Република Македонија за преземање на обврските за членство, односно, *acquis* изразено во Договорите, секундарното законодавство и политиките на ЕУ.

Овој извештај го опфаќа периодот од 1 октомври 2005 година до 30 септември 2006 година. Напредокот се оценува врз основа на донесените одлуки, донесеното законодавство и спроведените мерки. По правило, не се земени предвид законодавството или мерките кои се во подготовка или чекаат согласност од Собранието. Овој пристап обезбедува еднаков третман во сите извештаи и дозволува објективна процена.

Извештајот се базира на информациите собрани и анализирани од Комисијата. Дополнително, користени се многу извори, вклучувајќи придонеси од Владата на Република Македонија, земјите-членки, извештаи на Европскиот парламент¹ и информации од различни меѓународни и невладини организации.

Комисијата донесува заклучоци за Република Македонија во своето одделно соопштение за проширување², врз основа на техничката анализа содржана во овој извештај.

1.2. Односите помеѓу ЕУ и Република Македонија

Република Македонија учествува во Процесот на стабилизација и асоцијација.

Република Македонија постигна напредок при спроведувањето на Спогодбата за стабилизација и асоцијација (ССА). Но, не ги исполнува сите свои обврски според ССА. Во забележливите исклучоци спаѓаат либерализација на телекомуникациите и заштитата на интелектуалната сопственост.

Во јули, Комисијата поднесе предлог до Советот за насоки за преговори за олеснување на визниот режим и договорите за реадмисија со Република Македонија.

Ревидираното **Европско партнерство** беше донесено во јануари, а во февруари Владата претстави акциски план за негово спроведување. Во март, Владата

* Секретаријатот за европски прашања интервенираше во текстот при што референцата “Former Yugoslav Republic of Macedonia” е заменета со уставното име “Република Македонија”

¹ Поднесувачот на извештај за Република Македонија е г-ѓа Дорис Пак.

² Стратегија за проширување и главни предизвици 2006 – 2007.

донесе Предлог-Национална програма за усвојување на правото на Европската унија.

Полициската мисија на ЕУ, „ЕУПОЛ Проксима“, заврши во декември. Спроведувањето на реформите во полицијата на локално ниво продолжи да добива поддршка од Полицискиот советодавен тим на ЕУ до јуни, а потоа и од проект финансиран од КАРДС.

Претпристапната **финансиска помош** на ЕК за Република Македонија изнесува 43,6 милиони евра за 2006 година.

2. ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМИ

Во овој дел се врши испитување на напредокот направен од страна на Република Македонија во однос на исполнувањето на политичките критериуми од Копенхаген според кои се бара стабилност на институциите кои гарантираат демократија, владеење на правото, човекови права, почитување и заштита на малцинствата. Исто така, се следи регионалната соработка, добрососедските односи и почитувањето на меѓународните обврски, како на пример, соработката со Меѓународниот кривичен суд на ОН за поранешна Југославија.

2.1. Демократија и владеење на правото

Уставот беше изменет во декември 2005 година, главно за трасирање на патот за реформи во судството како што беше препорачано во Европското партнерство. Беа подготвени единаесет амандмани за реформи во судскиот систем, правилата за имунитет, системот за административни санкции, системот за избор и обука на судии и државни обвинители, Судскиот совет и Јавното обвинителство, како и можноста органите на државна управа да воведуваат санкции.

Собрание

Парламентарните избори се одржаа на 5 јули.

Се направија значајни напори за подобрување на изборниот систем во периодот пред изборите. Препораките на Канцеларијата за демократски институции и човекови права на ОБСЕ (ОБСЕ-ОДИХР) беа земени предвид во согласност со Европското партнерство. По деветмесечниот бојкот, Демократската партија на Албанците (ДПА) се врати во Собранието во месец февруари. Ова беше поздравено како напредок, со што се овозможи учество на ДПА во дискусиите за Изборниот законик и реформите во судството. Со тоа опозицијата можеше целосно да ја преземе својата улога во согласност со демократските стандарди. Во месец март, со широк консензус беше донесена обемна реформа во Изборниот законик, со што се предвиде целосно професионална Државна изборна комисија. Влијанието на политичките партии во изборната администрација значително се намали, преку обезбедување учество на државните службеници во изборната администрација. Новите законски одредби ја подобрија положбата на жените во однос на нивната вклученост во листите на кандидати, како и во учеството во изборната администрација. Истовремено, се направија измени во Кривичниот законик за да се зајакнат санкциите во однос на изборниот криминал. Во јуни, лидерите на најголемите партии потпишаа Кодекс за фер избори.

Судството постапи против извршителите на нерегуларностите извршени во текот на локалните избори во 2005 година. Се донесоа пресуди за 14 од 19 судски предмети, а беа пресудени затворски казни за 28 извршители на кривични дела.

Според оценките на ОБСЕ-ОДИХР, изборниот процес главно течеше на мирен и правилен начин и во голем дел во согласност со меѓународните стандарди.

Меѓутоа, имаше значителни нерегуларности на денот на изборите. Имаше полнење кутии, семејно гласање, заплашувања и други видови измами, но сепак на пониско ниво од претходните избори. Освен тоа, почетокот на изборната кампања беше обележан со одреден број на насилни инциденти, во кои главно учествуваа двете главни партии на етничките Албанци.

Првиот круг од гласањето се одржа на 5 јули, а повторно се гласаше на 19 јули во 29 гласачки места, каде што Врховниот суд го поништи гласањето од првиот круг заради нерегуларности. Сепак, постоеја недостатоци во значителен број гласачки места при примената на принципите и заложбите на ОБСЕ, како и заложбите пропишани во Кодексот на однесување потпишан од политичките лидери. Затоа, Јавното обвинителство покрена постапки за 11 кривични дела во текот на предизборниот период и истраги за осум случаи на изборна измама, како резултат на полициски извештаи.

Излезноста на гласачите беше на ниско ниво од 56%. Треба и понатаму да се продолжи со зајакнување на довербата на граѓаните во изборниот процес. Треба да се истражат и проследат сите нерегуларности, со цел истите да не се повторуваат во иднина. Неопходна е силна политичка заложба за да се обезбедат повисоки стандарди на следните избори во 2009 година.

По изборите, коалицијата „За подобра Македонија“ освои 45 од 120 пратенички места. Во неа се вклучени Социјалистичката партија и Либералната партија, предводени од *Внатрешната македонска револуционерна организација - Демократска партија за македонско национално единство* (ВМРО-ДПМНЕ). ВМРО-ДПМНЕ формира владина коалиција со Демократската партија на Албанците, Новата социјалдемократска партија, ВМРО-Народна партија, Демократска обнова на Македонија и Партија за европска иднина.

Другите пратенички места во Собранието се поделени како што следува: ВМРО-ДПМНЕ (37), Социјалдемократски сојуз (24), Демократска унија за интеграција (14), Демократска партија на Албанците (11); Нова социјалдемократска партија (7), ВМРО-Народна партија (6), Либерално-демократска партија (5), Либерална партија (3), Партија за демократски просперитет (3), Социјалистичка партија (3), Демократска партија на Турците (2), Демократска обнова на Македонија (1), Партија за европска иднина (1), Сојуз на Ромите (1), Демократска партија на Србите (1). 30% од пратениците во Собранието се жени.

Новото Собрание ја одржа својата конститутивна седница на 26 јули. Коалицијата ДУИ-ПДП го бојкотираше Собранието од првата седница, во знак на протест против не добивањето покана за учество во новата влада, како главна парламентарна група на етничките Албанци, освојувајќи 60% од гласовите на заедницата на етнички Албанци.

До прекилот за одмор во јуни, Собранието главно функционираше задоволително. На седниците на Комисијата за европски прашања редовно се

дискутирале за напредокот во Процесот на стабилизација и асоцијација, врз основа на извештаите на Заменикот на Претседателот на Владата, кој е задолжен за интеграцијата во ЕУ. Меѓутоа, постојаната расправа за употребата на албанскиот јазик од страна на претседателот на комисијата ги спречи состаноците на Комисијата за труд и социјална политика. Комисијата за надзор над работата на Управата за безбедност и контраразузнавање и на Агенцијата за разузнавање, исто така не одржа состаноци, откако нејзиниот претседател беше префрлен за да му се суди пред Меѓународниот кривичен суд за поранешна Југославија (МКСЈ) во 2005 година.

Треба да се обрне поголемо внимание на зголемената тензија меѓу мнозинството и опозицијата, особено во однос на ДУИ-ПДП. Од суштинско значење за Владата е да бара консензус за одреден број на критични реформи, како резултат на специфичностите на политичкиот модел на земјата, како и во интерес на политичката стабилност. Опозицијата треба во целост и конструктивно да ја врши својата улога. Ова е од посебна важност за областите поврзани со преземените реформи за спроведување на Охридскиот рамковен договор, каде за одлуките е потребно двојно мнозинство: мнозинство на пратеници во Собранието и мнозинство пратеници од малцинските заедници. Треба да се воспостават неопходните канали за комуникација без понатамошно одложување.

Во целост, има одреден напредок во зајакнувањето на изборниот процес, и покрај нерегуларностите и инцидентите кои темелно треба да се проследат. Од клучно значење за донесувањето и спроведувањето на важните политички реформи и соодветното законодавство е конструктивниот дијалог меѓу сите партии. Спроведувањето на Охридскиот рамковен договор останува од суштинско значење за зајакнување на позитивното опкружување за понатамошните реформи.

Влада

Премиерот Груевски ја претстави новата Влада на која Собранието ѝ даде доверба на 26 август. Во неа се вклучени претставници од Демократската партија на Албанците, Новата социјалдемократска партија, Социјалистичката партија, Либералната партија и Демократската партија на Турците. Владата ги презентираше своите приоритети за периодот 2006-2010 година, а тоа се следните: подобрување на животниот стандард на граѓаните, зголемување на вработеноста, зајакнување на борбата против корупцијата, развој на демократијата, подобрување на меѓуетничките односи, политичка стабилност и интеграција во ЕУ и НАТО.

Јавна администрација

Законот за државни службеници од 2000 година и понатаму се спроведува, а првата евалуација на работењето на државните службеници беше спроведена во 2005 година. Во јануари беше донесен Акцискиот план за утврдување на функционален систем за раководење со човечки ресурси. Во април се воведо нов систем за плати на државните службеници. Утврдени се правила за дефинирање на дисциплински престапи и водење на дисциплински постапки. Во 2006 година започнати се 31 дисциплинска постапка против државни службеници.

Преземени се чекори за зголемување на транспарентноста во јавната администрација. Новиот Закон за слободен пристап до информации од јавен карактер, донесен во јануари, влезе во сила во септември. Во јуни беше основана независна комисија за да го надгледува неговото спроведување. Исто така, Владата промовираше неколку веб портали за полесен пристап до органите на државна управа.

Бројот на жалби до Народниот правобранител се зголеми за 56% во 2005 година, првенствено како резултат на зголемувањето на јавната свест. Сите десет Заменици на Народниот правобранител стапија на должност, со што и понатаму ќе се подобри функционирањето на институцијата Народен правобранител. Од јануари, сите министерства треба да доставуваат извештај до Генералниот секретаријат на Владата, на секои три месеци, за спроведувањето на препораките или барањата од Народниот правобранител.

Деловникот за работа на Владата претрпи измени во април, за понатамошно подобрување на системот за планирање и донесување одлуки. Се основа ново координативно тело на инспекторати, со цел зајакнување на нивната улога.

Секретаријатот за европски прашања презеде централна улога во координирањето на напредокот за целите на интеграцијата во ЕУ. Се иницира проверка на структурите кои работат на процесот на европска интеграција за проценка на понатамошните потреби. Беше подготвен Акциски план за исполнување на приоритетите на Европското партнерство. Во март, Владата донесе Предлог - националната програма за усвојување на правото на Европската унија, која потоа беше доставена до Комисијата за коментари. Новата Влада во септември ја најави својата намера за ревизија на предлог - програмата врз основа на својата програма за работа како и врз основа на коментарите и оценката на Комисијата за постигнатиот напредок. Успешното спроведување, исто така, ќе зависи од подготвеноста на новата Влада да распредели доволно финансиски и човечки ресурси за нејзиното спроведување.

Состојбата во однос на обуката на државните службеници постојано се подобрува. Агенцијата за државни службеници донесе Национален систем за координација на обуката и стручното усовршување на државните службеници во октомври 2005 година и организираше голем број семинари и обуки за прашања поврзани со јавните служби и ЕУ.

Пренесувањето на надлежностите на општините оди по нагорна линија. Во март, Владата донесе петгодишна стратегија за обука, наменета за развој на професионални и сигурни јавни служби во локалната самоуправа. Тесната соработка меѓу Министерството за локална самоуправа и општините помогна во решавање на некои проблеми. Јавните служби во повеќето општини го подобрија своето работење, особено во однос на урбанистичкото планирање. Заедницата на единиците на локалната самоуправа продолжува со својата клучна улога во однос на прашањата кои произлегуваат од односите меѓу Владата и општините.

Законот за одбрана беше изменет во мај, со цел да се овозможи основање на професионална војска, како дел од реформите неопходни за подготовката за членство во НАТО. Целиот процес на трансформација треба да се заврши до крајот на 2007 година. Во септември, новата Влада донесе национална програма за членство во НАТО.

Општото ниво на безбедност веќе е подобро. Истото се постигна со зголемување на оперативните капацитети на полицијата, како и со зголемување на довербата на припадниците на сите заедници во полицијата.

Меѓутоа, механизмите за подобрување на професионализмот и одговорноста, како и гарантирањето на независноста и политичката неутралност треба целосно да се спроведат. Единствената одлука донесена во септември да се заменат голем број од службените лица во министерствата и државните органи покажа дека политичките промени сè уште имаат големо влијание. Овие одлуки влијаат врз службениците во администрацијата поставени на високо и средно раководно ниво и се спротивни на системот за унапредување врз основа на заслуги. Спроведувањето на етичкиот кодекс за државни службеници треба и понатаму да се зајакнува. Агенцијата за државни службеници и понатаму треба да се зајакнува за да може да ја врши својата улога во оценувањето на работата на државните службеници и во дисциплинските постапки.

Процесот на консултации и учество на граѓаните во почетната фаза од развојот на законодавството е предвиден во Законот за организација и работа на органите на државната управа. Меѓутоа, истиот не се користи многу. Потребни се мерки за обука за да се обезбеди правилно и конзистентно спроведување на Законот за општата управна постапка од 2005 година во рамките на јавната администрација како и за поголемо зајакнување на граѓанските права.

Сè уште има простор за подобрување на соработката со Народниот правобранител, особено од страна на Министерството за внатрешни работи.

Министерствата треба да бидат пореални во планирањето и треба да го зголемат капацитетот за стратегија и развој на политиката, како последица на недостатокот на соодветни административни структури за спроведување. Освен тоа, непостојаноста во квалитетот на законодавството води до проблеми при спроведувањето. Праксата на претходна проценка на влијанието треба да биде почеста.

Сè уште има сериозни предизвици кои треба да се проследат, пред да се премине на следниот чекор во процесот на децентрализација. Долговите сè уште остануваат нерешен проблем, а значителните долгови можат да го загрозат функционирањето на неколку општини. Помалите општини имаат потешкотии со вршењето на основните услуги. Можното недоволно финансирање на образовниот сектор е загрижувачки проблем. Собирањето на општинските даноци сè уште останува предизвик во многу општини. За понатамошниот напредок во фискалната децентрализација, потребен е развој на финансиски и внатрешни контролни механизми со цел да се овозможи соодветно планирање и минимизирање на ризикот од измама и корупција. Капацитетот на општините за управување со државната сопственост треба да се развива, особено во однос на оскудните ресурси достапни за унапредување на економскиот развој.

Извршено е реструктурирање во Министерството за внатрешни работи и во полицијата, но не целосно во согласност со Стратегијата за реформа во полицијата од 2003 година. Донесувањето на нов Закон за полиција ги задоволува клучните приоритети на Европското партнерство. Доцнењето со донесувањето на овој рамковен закон го попречи процесот на децентрализација на полицијата и создавањето на нов систем за назначување началници на полициските станици, со што се одложи спроведувањето на реформата.

Неопходна е конструктивна соработка меѓу Владата и опозицијата со цел да се обезбеди непречено спроведување на законот (*види и, Поглавје 24 – Правда, слобода и безбедност*).

Севкупно, реформите во организирањето на јавната администрација постепено се одвиваат и имаат за цел да го подобрат управувањето и да ја зголемат транспарентноста. Сепак, спроведувањето на реформите во администрацијата и реформите во полицијата сè уште претставува сериозен предизвик.

Судски систем

Измените во Уставот од декември овозможуваат да се направи голем чекор во реформата на судството. Правната рамка за зајакнување на независноста и ефикасноста на судството е главно поставена. Истите беа поддржани со широк политички консензус.

Нов Закон за судови и нов Закон за управни спорови беа донесени во месец мај. Со нив значајно ќе се реформира **структурата** на судството со нивното влегување во сила, од 2007 година. Измените вклучуваат создавање на четврти Апелационен суд и посебни судски оддели за решавање предмети на организиран криминал во пет основни суда. Новиот управен суд ќе се основа како првостепен суд за судска ревизија на административните одлуки, со цел да се намали товарот од судските претреси на административните спорови во Врховниот суд. Изменети се составот и улогата на Судскиот совет со цел да се зајакне неговата независност и да може да има пресудна улога во назначувањето и разрешувањето судии. Од 15 членови, 8 ќе бидат судии избрани од страна на судиите, 3 ќе бидат избрани од Собранието, 2 од Собранието по предлог на Претседателот на Републиката. Претседателот на Врховниот суд и Министерот за правда се членови по службена должност. Принципот на правична застапеност треба да се почитува при изборот на неговите членови.

Улогата на Собранието во изборот и во дисциплинските постапки на судиите е укината. Исто така, беа воведени промени и во системот за унапредување врз основа на заслуги за судии и обвинители. Се основа нова Академија за обука на судии и обвинители. Со ова би требало да се трасира патот за професионален и неполитички избор на судии.

Се спроведоа и други законодавни делови од Стратегијата за реформа на судството, со цел подобрување на неговото **функционирање**. Законот за прекршоци и Законот за управните спорови беа донесени во мај. Истите треба да помогнат во олеснување на товарот на судовите и да го намалат бројот на заостанатите нерешени предмети. Другите преземени чекори со кои органите на државната управа добиваат надлежност да наложат санкции како и воведувањето на концептот на алтернативно решавање на спорови за граѓански и трговски предмети, исто така ќе ја намали оптовареноста на судовите.

Со влегувањето во сила и спроведувањето на Законот за извршување и Законот за парнична постапка со кои се изменија судските постапки ќе се подобри решавањето на граѓанските предмети.

Буџетските ресурси распределени во судството за 2006 година малку се зголемени во споредба со 2005 година. Севкупно, реформите во судството остануваат приоритет во агендата на новата Влада, како што беше случај и со претходната Влада.

Меѓутоа, судскиот систем ги покажува истите сериозни недостатоци како и во претходните години, што влијае врз неговата независност и ефикасност. Финансиската состојба на судовите останува предмет на загриженост. Се одложи основањето на нова Академија за судии и обвинители, како и назначувањето на членови на Судскиот совет. Треба да се донесе Законот за условите за назначување и разрешување на јавни обвинители и нивни заменици. Вистинските ефекти од реформите во судството ќе се почувствуваат со влегувањето во сила на новите закони и со воведувањето на нови, целосно оперативни структури.

Ефикасното спроведување на реформите и подобреното работење на судството ќе треба да се демонстрира со релевантни податоци. За новата Влада и Собранието, ќе биде важно да го одржат темпото на реформи и да обезбедат соодветни буџетски средства. Ќе биде потребен широк политички консензус за да се продолжи со реформите и нивното спроведување. Уште поважен за нив ќе биде делот на реформи каде е потребно донесување на одлуки со двојно мнозинство. Ќе биде потребна постојаната и целосна поддршка на членовите на судството, особено на највисоко ниво.

Севкупно, уставната и правната рамка за независно и ефикасно судство веќе е подготвена. Меѓутоа, поголемиот дел од реформите во судството сè уште не се влезени во сила. Постојат важни предизвици на ова поле, за кои е неопходна континуирана програма за реформи. *(види и, Поглавје 23 – Судство и фундаментални права)*

Антикорупциска политика

Од мислењето во ноември 2005 година, правната и институционалната рамка за справување со корупцијата дополнително е зајакната. Во измените на Изборниот законик вклучена е обврската секоја партија да дава извештај за трошоците направени во кампањата. Постојано се спроведуваат препораките од Групата на држави за борба против корупцијата (ГРЕКО) на Советот на Европа. Постои напредок во соработката и координацијата во борбата против корупција. Во април се основа меѓуминистерско тело за координација на активностите на вклучените министерства. Односите меѓу Државната комисија за спречување на корупцијата и Јавниот обвинител се поконструктивни. Соработката со Јавното обвинителство е подобрена на оперативно ниво, особено во Специјалното одделение за борба против организиран криминал.

Според Државната комисија за спречување на корупцијата, скоро сите службени лица имаат пополнето анкетен лист. Комисијата поднесе обвиненија против лицата кои немаат пополнето анкетен лист.

Беа преземени чекори за подобрување на транспарентноста во јавните одлуки и во раководењето со државните средства. За таа цел, во февруари беше донесен Законот за слободен пристап до јавни информации, кој влезе во сила во септември. Дискреционите права на министрите и другите службени лица во администрацијата се ревидирани.

Сепак, резултатите од законските и институционалните мерки се далеку од задоволителни и истите имаат ограничено влијание. Корупцијата е сè уште широко распространета, со што се уназадува економскиот развој и се ослабува социјалната кохезија. Сè уште не е ратификувана Конвенцијата на ОН против корупција. Сè уште не е потпишана Конвенцијата на ОЕЦД за спречување на

поткуп на странски јавни службеници при меѓународните деловни трансакции. Беше постигнат мал напредок во идентификацијата на нивото на корупција, што го забавува спроведувањето на мерките за спречување и откривање.

Со оглед на тоа што се решени само неколку случаи од висок профил, како што е случајот на директорот на Фондот за здравство, осуден на 4 години затвор, истрагата на случаите на корупција сè уште останува на ниско ниво. Се водат мал број на истраги против судии и обвинители за злоупотреба на нивната должност. Изречени се две пресуди против полициски службеници за поткуп или злоупотреба на должноста и се води кривична постапка против еден царински службеник.

За спроведувањето на постојните прописи за борба против корупцијата потребен е дополнителен капацитет и политичка волја. Според Државната комисија за спречување на корупцијата, речиси сите службени лица имаат пополнето анкетен лист, сепак казните изречени на службените лица кои не ја исполниле оваа обврска се многу благи. За целосно ефективна проверка на изјавата за сопственост потребно е зајакнување на вклучените тела. Спроведувањето на прописите за финансирање на политичките партии и изборната кампања се сериозни предизвици, вклучувајќи го и капацитетот на Државниот завод за ревизија за утврдување на нередовностите.

Сè уште не е постигнат задоволителен напредок во намалувањето на дискреционите права на министрите и другите службени лица. Некомпатибилните правила сè уште се недоволно јасни, а механизмите за контрола и спроведување се слаби. Останува да се регулира и следи конфликтот на интереси. На пример, нема јасна политика во однос на вработувањето на поранешни членови на Владата.

Јавното обвинителство треба да преземе поголема иницијатива. Останува повеќе да се направи за да се покаже политика на нулта толеранција. Треба да се следат нередовностите идентификувани во извештаите на Државниот завод за ревизија. Целосно треба да се искористи потенцијалот на Канцеларијата на Народниот правобранител.

Во својата програма за работа, Владата посебно стави акцент на борбата против корупцијата. Останува да се види дали покажаната политичка намера е доволно силна да обезбеди ефективен напредок во оваа област.

Севкупно, постигнат е одреден напредок во зајакнувањето на правната и институционалната рамка во борбата против корупција. Меѓутоа, корупцијата останува широко распространета појава. Поголем број на обвинувања за корупција сè уште не се истражени. Потребна е силна политичка волја за зголемување на напорите за ефикасна борба против корупцијата. *(види и Поглавје 23 – Судство и фундаментални права)*

2.2. Човекови права и заштита на малцинствата

Почитување на меѓународните правила за човекови права

Во моментот има 638 барања во процедура против Република Македонија пред телото за донесување одлуки на Европскиот суд за човекови права. Во 2006 година Судот има добиено 251 барање, во споредба со 248-те барања во 2005 година. Од пет пресуди во 2006, четири беа изречени за прекршоци. Сите прекршоци се однесуваа на должината на судските процеси. Во мај беше

формирана меѓуресорна комисија за следење на обврските кои произлегуваат од Европската социјална повелба. Сè уште не е ратификуван Протоколот 1.

Граѓански и политички права

Во април, Владата донесе одлука да основа меѓуресорно тело за човекови права предводено од Министерството за правда. Ова тело ќе ја зајакне и координира соработката меѓу државните институции одговорни за прашањата поврзани со човековите права. Телото ќе доставува годишни извештаи.

Во однос на **спречувањето на тортурата и нехуманиот третман**, беше изменет Законот за кривична постапка со цел да се укине задолжителниот притвор. Направен е позитивен развој во рамките на Секторот за внатрешна контрола и професионални стандарди при Министерството за внатрешни работи. Со ова се придонесе кон зајакнување на неговата способност за поведување истраги на полициска злоупотреба и корупција.

Сепак, треба да се зајакнат механизмите за поведување истраги за деградирачки третман, вклучувајќи ја и соработката меѓу Народниот правобранител и Министерството за внатрешни работи. Сè уште постојат случаи на малтретирање, особено за време на апсењето и притворот.

Во отсуство на нов закон за полиција, засега нема правна основа со која ќе се регулира донесувањето на кодекс на полициска етика и на транспарентни и одговорни постапки за назначување и унапредување како и дисциплински постапки. Сè уште останува нејасна примената на „информативни разговори“ од страна на полицијата. Потребни се постојани напори во обучувањето и подигањето на свеста за прашања поврзани со човековите права и полициската етика.

Направен е мал напредок за состојбата во **затворите**. Загрижувачки е бројот на смртни случаи во затворите, вклучувајќи и самоубиства. Комитетот за спречување на тортура и нечовечко или деградирачко постапување или казнување на Советот на Европа изврши контрола во месец мај. Препораките на Комитетот треба да се спроведат во целост.

Делегација на Европскиот парламент од Привремениот комитет за наводна употреба на европските земји за транспорт и нелегален притвор на лица од страна на ЦИА, го посети Скопје во април за да го испита случајот на г-дин Калед Ел Масри, германски државјанин со либанско потекло. Властите се поттикнати да водат ефикасни и ригорозни истраги за потврдување на вистината и целосно да соработуваат со Привремениот комитет на Европскиот парламент во врска со ова прашање.

Во отсуство на соодветна правна рамка, прислушувањето на телекомуникациските врски сè уште е актуелно. Законот за следење на комуникациите сè уште не е донесен. Законот треба да се донесе без понатамошни одложувања.

Забележани се изолирани и локални случаи на прекршување на **слободата на религија**. Меѓутоа, во селото Секирник, засегнатите заедници постигнаа согласност за изградба на црква. Во Лазец, беше инициран дијалог за изградба на џамија. Измените на Законот за религија и религиозни групи сè уште се разгледуваат. Нацрт верзиите треба да обезбедат полиберални постапки за

регистрација на верски институции. Со ова исто така треба да се отстранат сите останати пречки за слободно остварување на правото на верско убедување.

Правните гаранции за **слободата на изразување** дополнително се зајакнаа со укинување на затворските казни како можна казна за клеветата. Новиот Закон за радиодифузија, кој беше донесен во ноември, предвидува поголема независност на регулаторното тело – Советот за радио дифузија. Законот овозможува јавно финансирање на сателитските радиодифузни услуги на јазиците на немнозинските заедници преку *Македонската радио телевизија*. Меѓутоа, треба да се обрне внимание на прашањето за зајакнување на механизмите кои се неопходни за обезбедување на економска и финансиска независност на медиумите. Потребно е строго спроведување на новата законска рамка, особено со цел да се обезбеди финансирање на регулаторното тело и на јавниот сервис за радиодифузија (*види и – Поглавје 10*). Пристапот до информации треба да биде целосно обезбеден, како што е предвидено со новиот Закон за слободен пристап до информации од јавен карактер.

Слободата на здружување и собирање е загарантирана. Со влегувањето во сила на Законот за работни односи во 2005 година на правните субјекти им се овозможи да основаат здруженија за остварување на економски и социјални права. Регистрирани се два синдиката и две здруженија на работодавци.

Активната вклученост на **граѓанските здруженија** во јавното креирање на политики и реформи и понатаму се развива, на пример, преку давање предлози за нови закони. Во јуни, Владата донесе стратегија за соработка со граѓанското општество. Во април, донесен е нов Закон за спонзорства и донации во јавните дејности со кој се предвидуваат даночни стимулации за донации и спонзорства на домашни или странски физички и правни лица. Меѓутоа, за зајакнувањето на граѓанското општество неопходна е понатамошна координација помеѓу невладините организации (НВО) и јавните власти. Развојот на активностите на НВО сè уште е попречен од недостатокот на ресурси. Сè уште се потребни измени во критериумите за распределба на грантови за НВО од државниот буџет заради подобро дефинирање на целите и избегнување на нетранспарентни постапки за избор.

Генерално земено, не се забележани значајни повреди на граѓанските и политичките права. Меѓутоа, треба да се направи повеќе за подобрување на правната рамка и зајакнување на ефективното спроведување на овие права.

Економски и социјални права

На полето на **правата на жените**, во мај беше донесен Законот за еднакви можности на мажите и жените. Спроведувањето на Конвенцијата на ОН за елиминација на сите форми на дискриминација кај жените генерално е оценето позитивно од страна на ОН во повеќе области. Овде е вклучено образованието, здравствената заштита, учество во политичкиот и невладиниот сектор. Треба да се преземат дополнителни активности во сферата на вработување, ситуацијата на жените во руралните средини и насилството (*види и, Поглавје 19 – Вработување и социјална политика*). Не е постигнат значителен напредок во дефинирањето на силувањето или во мерките преземени против домашното насилство и сексуалната злоупотреба, кои сè уште се на високо ниво и ретко завршуваат на суд. Во март беше донесена стратегија за борба против нелегалната имиграција и трговијата со луѓе. Истата има за цел да ја подобри

заштитата на жртвите и сведоците во процесот на истрага и судската постапка против сторителите. Меѓутоа, неопходна е понатамошна акција за спречување на присилната проституција и трговијата со жени и девојчиња (*види и Поглавје 24 – Правда, слобода и безбедност*).

Во февруари, Владата донесе акциски план за заштита на **правата на децата** и основа национално координативно тело. Планот беше дополнет со развојна програма за негова примена.

Во месец април, донесена е национална стратегија за развој на **образованието** во периодот 2005-2015 година. Постигнат е напредок во однос на образованието на малцинствата (види следен дел). Меѓутоа, сè уште постојат предизвици за реформи во образовниот систем. Буџетот за образование е ограничен. Допрва треба да се оцени влијанието на процесот на децентрализација.

Постигнат е одреден напредок во спроведувањето на Националната стратегија за правата на **лица со посебни потреби**. Состојбата во институциите за згрижување на лица со пречки во психичкиот развој сè уште не е задоволителна. Потребно е Владата да продолжи со развојот на политиките за социјална грижа, вклучувајќи и заедници како алтернатива на институциите. Некои од постојните општински центри за згрижување на лицата со пречки во психичкиот развој функционираат добро, но условите во психијатриските болници значително се разликуваат.

Во однос на **правата на работниците и синдикалните права**, не постојат значителни подобрувања за кои би се известило во областа на социјалниот дијалог, поради што е потребно зајакнување.

Процесот на **враќање на имотот** конфискуван за време на југословенскиот режим покажа бавен напредок. Според Министерството за финансии, донесени се 8.549 одлуки од вкупно 21.986 барања, поднесени меѓу 2000 и 2005 година. Нема напредок во враќањето на имотите кои се во сопственост на Православната црква и на Муслиманската заедница.

Малцински права, заштита на малцинствата и културни права

Генерално, меѓуетничките односи продолжуваат да се подобруваат. Заложбата на Владата да постигне напредок во спроведувањето на Охридскиот рамковен договор останува од витално значење за стабилноста на државата. Меѓуетничките прашања не беа предмет на конфликти за време на изборната кампања.

Годишниот извештај на Народниот правобранител укажува на податокот дека, во 2005 година, поднесени се четири жалби кои се однесуваат на малцинските права. Ова претставува значајно намалување во споредба со единаесетте жалби поднесени во 2004 година.

Постигнат е одреден напредок во застапеноста на немнозинските заедници во јавната администрација и јавните претпријатија. Општото ниво на застапеност порасна од 20,5 % во јули 2005 година на 21,7 % во август (Албанци 16,5 %, Срби 1,6 %, Тури 1,4 %, Роми 0,6 %, Власи 0,5 %, Бошњаци 0,3 %; други заедници 0,9 %). Во правосудството, принципот на правична застапеност во изборот на судии и обвинители, како и во составот на Судскиот совет е утврдено во новите закони.

Во однос на образованието, напредокот продолжува. Вкупното ниво на запишување на студенти од немнозинските групи на трите државни универзитети постепено се зголемува и достигна 24 % во учебната година 2005/2006 споредено со 20,6 % во 2004/2005 година. Дополнителни квоти се определени во согласност со образовниот акциски план за периодот 2005 – 2015 година. На Универзитетот на ЈИЕ, 72 % од вкупниот број на 4800 студенти, се припадници на малцинствата.

Спроведени се одредбите за употреба на јазиците на националностите во официјалните документи (лични карти, пасоши, изводи од централниот регистар, возачки дозволи и дозволи за регистрација). Се продолжи со напредокот во однос на нивната употреба како официјален јазик.

Меѓутоа, дијалогот и градењето на доверба меѓу заедниците треба и понатаму да се развива за да се постигне одржлив напредок. Инциденти од локални размери го привлекоа вниманието на медиумите. Немнозинските заедници остануваат значително под нивото на застапеност во јавната администрација. Освен тоа, постои нерамномерен напредок помеѓу различните заедници. Етничките Албанци добија значителни придобивки, иако тие сè уште се под нивото на застапеност во јавниот живот. Другите групи добија мали или никакви придобивки.

И понатаму постојат значителни разлики помеѓу определени министерства. Во полицискиот сектор, нивото на напредок е непроменето. Во отсуство на заедничка стратегија за обезбедување на правична застапеност, засега решенијата се однесуваат само на определени институции и сектори. Постои потреба од дополнителни напори за да се обезбеди дека политиките и механизмите за правична застапеност ќе имаат целосен одраз на етничките разлики на населението.

Во однос на употребата на јазиците на малцинствата, за непречено спроведување на законските одредби ќе бидат потребни одржливи заложби и понатамошни инвестиции, на пример за спроведувањето на одредбите за сообраќајни знаци.

Сè уште постојат недоволни можности за интеракција меѓу различните заедници, особено во сферата на образованието. Иако постојат одредени иницијативи во оваа област, тие се во најголем дел водени од страна на граѓанското општество. Изгледа како да не постои сеопфатна политика за премостување на јазот помеѓу различните заедници во рамките на образовниот систем.

Сите политички партии мора да продолжат да работат на градењето консензус за етничките прашања, во целосна согласност со духот и словото на Охридскиот рамковен договор.

Состојбата на **ромската** заедница продолжува да загрижува. Направен е определен напредок во спроведувањето на четирите акциски планови во рамките на Декадата за вклучување на Ромите 2005 - 2015. Истите даваат основа за развојот во образованието, сместувањето, вработувањето и здравствената заштита, но сè уште имаат ограничено влијание. Основани се посебни фондови во релевантните министерства за поддршка на спроведувањето на акциските планови. Министерството за труд и социјална политика, исто така, работеше на вработувањето на Ромите преку давањето поддршка на основањето на семејни

бизниси за младите Роми. Меѓутоа, за конкретен напредок на условите на Ромите ќе бидат потребни одржливи заложби за спроведувањето на целите од Националната стратегија за Ромите. Продолжува дискриминацијата врз Ромите. Истите сè уште непропорционално претставуваат предмет на малтретирање од страна на полицијата. На други, пак, им се одбиваат барањата за државјанство. Правото на образование често им се негира на децата Роми и истите го сочинуваат мнозинството од децата на улица.

Бројот на **внатрешно раселените лица** (ВРС) е намален од 1420 на околу 720.

Има 2096 **бегалци** во земјата, најголем број Роми, Ашкали и Египќани од Косово. Од влегувањето во сила на Законот за азил, статусот на бегалци им е признат само на 28 бегалци. Поголемиот број на баратели имаат добиено „хуманитарна заштита“, статус со траење од најмногу 12 месеци. Сè уште постои загриженост за транспарентноста и независноста на владината комисија надлежна за одлучување по жалбите против првостепените одлуки за статусот на бегалците.

Севкупно, нема големи проблеми во областа на фундаменталните права. Нивото на заштита на правата на малцинствата останува високо. Меѓутоа, сè уште има одреден број области во кои треба да се зајакне спроведувањето на фундаменталните права. Спроведувањето на Охридскиот рамковен договор е неопходно за зајакнување на позитивна средина за понатамошните реформи.

2.3. Регионални прашања и меѓународни обврски

Република Македонија одржува целосна **соработка со Меѓународниот кривичен суд за поранешна Југославија** (МКСЈ).

Судењето за единствениот случај („Љуботен“) за кој МКСЈ обвини државјани на Република Македонија сè уште не е започнато во Хаг. Четирите случаи за кои Трибуналот одлучи да не покрене истрага заради неговата „излезна стратегија“ (УНСЦР 1534/04), сè уште не се препратени до националните власти на понатамошна можна истрага. Владата постигна договор со МКСЈ за започнување на процесот на постепено враќање на случаите, почнувајќи од 2007 година. Одреден број на реформи во правосудството се потребни пред да може да се постапува во однос на овие случаи. Постапувањето по вратените случаи ќе биде голем тест за зрелоста на институциите и за капацитетот на судскиот систем.

Во однос на **Меѓународниот кривичен суд**, Владата потврди дека обемот на спогодбата за предавање склучена со САД не ги вклучува државјаните на Република Македонија. Меѓутоа, истата сè уште не е во согласност со „Водечките принципи на ЕУ за договорите меѓу земја – членка на Римскиот статут на Меѓународниот кривичен суд и Соединетите Американски Држави во врска со условите за предавање лица на судот“ донесена од страна на Советот во септември 2002 година. Особено, истата не содржи практични одредби со кои се обезбедува истрага и постапување од страна на националните органи.

Регионална соработката и добрососедските односи сочинуваат основен дел на патот кон Европската Унија.

Република Македонија продолжи со активното учество во регионалните иницијативи, како на пример Пактот за стабилност, Процесот за соработка во ЈИЕ (ПСЈИЕ), Централно европската иницијатива и Јадранско - јонската

иницијатива. Република Македонија е посветена на основањето на Совет за регионална соработка. Истата е потписничка на Договорот за енергетска заедница кој влезе во сила во јули 2007 година и потписничка на Заедничката европска воздухопловна област од јуни 2006 година.

Во мај, Република Македонија ја ратификува Спогодбата за членство во ЦЕФТА. Истата учествува во преговорите за основање на Спогодбата за единствена регионална слободна трговија, заснована на проширена и изменета ЦЕФТА. Спогодбата за слободна трговија со Косово (УНХЦР 1244) влезе во сила во месец февруари. Република Македонија склучи билатерални спогодби за слободна трговија со сите земји од Југоисточна Европа.

Билатералните односи со Албанија се во развој. Реципрочните посети на високо ниво беа проследени со потпишување спогодби за соработка во однос на политичка соработка, транспорт, енергија, одбрана, туризам, култура, информации, наука како и отворање на нов граничен премин. Република Македонија понуди поддршка за време на кризата со енергија на Албанија во 2005 година. Беше основан заеднички комитет за басенот на Охридското езеро.

Односите со *Србија* останаа на добро ниво. Меѓутоа, верскиот спор меѓу *Македонската православна црква* и *Српската православна црква* сè уште бара внимание од владите на двете земји.

Ставот на Република Македонија за прашањето на **Косово** останува конструктивен и во текот на првичната фаза на разговори за статусот. Посетите на високо ниво придонесоа за унапредување на соработката. Демаркацијата на границата треба да се разреши во контекст на разговорите. На ова прашање, од техничка природа, треба и понатаму да му се приоѓа на конструктивен начин. Соработката со УНМИК и властите на Косово, исто така, резултираше со повторното пуштање на редовната патничка железничка линија меѓу Скопје и Приштина, кој беше прекината од 1999 година.

Во јуни, Република Македонија ја призна независноста на *Црна Гора*. Во јануари, беше отворен конзулат во Подгорица.

Односите со *Босна и Херцеговина* останаа на добро ниво. Се потпишаа одреден број на билатерални спогодби, вклучувајќи спогодба за заедничка правна помош, за прашањата за сопственичките права како и за заемно извршување на судски пресуди од кривичната материја.

Односите со *Хрватска* продолжуваат да се развиваат. Постои особено силна соработка во однос на процесот за интеграција во ЕУ, со редовна размена на информации на техничко, како и на политичко ниво.

Односите со *Бугарија* се во развој. Средбите на високо политичко ниво беа дополнети со интензивна техничка соработка и прекугранични активности. Во јуни беше потпишана Спогодба за транснационална полициска соработка.

Односите со *Грција* се во развој. Во декември 2005 година, двете земји отворија Канцеларија за конзуларни, економски и трговски односи во Битола како и соодветен Конзулат во Солун. Развиена е соработка во многу области, вклучувајќи транспорт, здравство, безбедност, култура и царина. Меѓутоа, не постои напредок во однос на прашањето за името, кое останува отворен проблем. Потребни се повторни напори, со конструктивен пристап, за да се изнајде договорно и заеднички прифатливо решение за двете страни на

прашањето за името со Грција, под покровителство на ОН, во рамките на Резолуциите на Советот за безбедност бр. 817/93 и бр. 845/93, со што ќе се даде придонес кон регионалната соработка и добрососедските односи.

3. ЕКОНОМСКИ КРИТЕРИУМИ

3.1. Вовед

Во разгледувањето на економските случувања во Република Македонија, пристапот на Комисијата беше раководен од заклучоците на Европскиот совет во Копенхаген во јуни 1993 година, во кои е наведено дека за членство во Унијата потребно е постоење на функционална пазарна економија, и капацитет за справување со конкурентските притисоци и пазарните сили во Унијата.

3.2. Процена во смисла на Критериумите од Копенхаген

3.2.1. Постоење на функционална пазарна економија

Основи на економската политика

Сире релевантни политички партии се согласуваат за воспоставување пазарна економија. Во декември 2005 година, Владата го донесе Документот за макроекономска политика за 2006 година, нагласувајќи ја целта за одржување на економската стабилност и поттикнување на пораст и вработеност. Од 2006 година, земјата учествуваше во постапката на ЕУ за претпристапен фискален надзор. Во април, властите го поднесоа првото фискално известување. Тие во моментот ја подготвуваат првата Претпристапна економска програма (ПЕП) што треба да биде готова во декември. Програмската соработка со Меѓународниот монетарен фонд (ММФ) и Светската банка се одвива според планот, при што двете институции дадоа позитивна процена на напредокот на земјата во врска со нејзините обврски во согласност со програмите. Се одржува широк политички консензус за основите на економската политика.

Макроекономска стабилност

Во втората половина на 2005 година, реалниот БДП се зголеми за околу 4% на годишно ниво, предводен од извозот и инвестициите. Во првата половина на 2006 година, порастот на производството се забави на 2,6% поради слабото индустриско производство и намалените градежни активности. Индустриското производство се зголеми само за 2,8% на годишно ниво во текот на првите осум месеци од 2006 година, во споредба со 8,2% во истиот период во 2005 година. Просечниот БДП по жител изразен во куповна моќ беше 26% од просекот на 25-те земји-членки на ЕУ, во споредба со 25% од претходната година. Сè на сè, економските резултати се задржаа, иако беа под потенцијалот.

Во 2005 година, дефицитот на тековната сметка се намали на 1,4% од БДП, во споредба со 7,7% во 2004 година. Околу половина од опаѓањето се должи на повисокиот извоз. Тој се зголеми од 31% од БДП во 2004 година на 36% од БДП во 2005 година. Нето приватните трансфери се зголемија од 13,3% од БДП во 2004 година на 17,6%, што исто така придонесе за подобрување на тековната сметка. Странските директни инвестиции (СДИ) малку се намалија, од 2,8% од БДП во 2004 година на 1,7% во 2005 година, но нагло се зголемија во текот на првата половина од 2006 година и достигнаа околу 6% од БДП, колку што беше предвидено за 2006 година. Извозот беше малку понизок од нивото пред една

година (-0,5%), додека увозот се зголеми за 4%. Сè на сè, надворешниот дефицит значително се намали, со годишен дефицит на тековната сметка од околу 3% од БДП во текот на првата половина од 2006 година.

На крајот на август 2006 година, официјалните резерви на централната банка во земјата (НБРМ) изнесуваа 1,3 милијарди евра, што е еквивалентно на повеќе од 4-месечен увоз на стоки и услуги. Главните причини за брзото зголемување на резервите беше приливот на средства од приватизацијата на претпријатието за дистрибуција на електрична енергија ЕСМ, кој изнесуваше околу 5% од БДП, како и други девизни приливи преку менувачниците. Во август 2006 година, бруто надворешниот долг изнесуваше околу 39 % од БДП, откако продажбата на 10-годишната државна еврообврзница за 150 милиони евра доведе до привремено зголемување на коефициентот на задолженост. Приходите од продажбата на обврзницата беа употребени за финансирање на отплатата на долгот кон Лондонскиот клуб, што помогна во намалувањето на трошоците за сервисирање на долгот.

Стапката на невработеност се намали на 36,1% во вториот квартал од 2006 година, додека стапката на вработеност се зголеми на 35%. Покрај сезонските ефекти, влијанието на неодамнешната либерализација на законите за работна сила придонесе за овој поволен тренд. Невработеноста меѓу младите е многу висока, а периодот на невработеност за оваа старосна група е долг. Постоењето на голем неформален сектор може да доведе до значително преценување на реалната невработеност. (*Исто така, види дел 3, Поглавје 19 – Социјална политика и вработување.*) Генерално, невработеноста почна да се намалува иако од многу високо ниво.

Неодамнешното зголемување на девизните резерви и поголемата доверба во стабилноста на финансискиот систем овозможи забележливо намалување на каматните стапки на Народната банка. На пример, стапките на благајничките записи се намалија на 5,5% во август 2006 година, во споредба со 10,0% во претходната година. Во октомври 2005 година, НБРМ се пренасочи од аукции на благајнички записи со фиксна каматна стапка на аукции со флексибилна стапка што резултираше во забележливо намалување на овие стапки. Каматните стапки на краткорочните заеми од комерцијалните банки се намалија од 12,1% на крајот на 2005 година на 11,1% во август 2006 година. Во март 2006 година, НБРМ започна да го заменува главниот инструмент на монетарната политика (28-дневните благајнички записи) со 3-месечни државни записи. Порастот на кредитите за приватниот сектор и понатаму е висок и изнесуваше околу 24,5% во првата половина од 2006 година. Меѓутоа, кредитната активност кон приватниот сектор е релативно ниска и изнесува околу 25% од БДП. Нивото на широката парична маса (M4) се зголеми за 15% на годишна основа во првата половина од 2006 година. Генерално, монетарната политика остана стабилна и одговараше на поголемата доверба во стабилноста на финансискиот систем.

Инфлацијата на потрошувачките цени се зголеми на 3,3% во текот на првите девет месеци од 2006 година, во споредба со 0,4% во истиот период во 2005 година. Главните фактори се елементите на понудата, како што е зголемувањето на акцизните давачки и повисоките трошоци за енергија. Заводот за статистика во земјата во моментот подготвува показател за основната инфлација. Генерално, инфлацијата се задржа под контрола.

НБРМ успеа да го одржи девизниот курс на денарот во однос на еврото на ниво од 61,3 денари за евро и има намера да продолжи со овој де факто фиксен девизен курс. Со цел да се подобри ефикасноста на девизниот пазар, НБРМ воспостави електронски систем на следење на девизниот курс и воведо систем на маркет-мејкери. Генерално, девизниот курс остана стабилен во однос на еврото.

Фискалното салдо во 2005 година беше подобро од очекувањата, при што имаше општ државен суфицит од 0,3% од БДП (на реализирана основа), во споредба со целниот дефицит од 0,8% од БДП³. Како и во претходните години, наплатата на приходите беше подобра од очекуваната, при што расходите беа пониски од планираните. Новиот Закон за даночна постапка влезе во сила во април 2006 година, со што се помага наплатата на даноците, се поедноставуваат постапките и се подобрува еднаквиот третман на даночните обврзници. Покрај тоа, зајакнувањето на институциите за управување со јавен долг и донесувањето на новата Стратегија за управување со јавниот долг 2006-2008 година треба да резултира во подобра структура на долг и пониски расходи за сервисирање на долгот. Се чини дека фискалната децентрализација се одвива според планот. Воведувањето на вториот столб на пензискиот систем до јануари 2006 година значи поставување на пензискиот систем на стабилна основа, иако намалувањето на придонесот за социјално осигурување ќе ги зголеми фискалните притисоци на краток рок. Поради транскациите за финансирање, јавниот долг привремено се зголеми од 36,6% од БДП на крајот на 2004 година на 40,1% од БДП на крајот на 2005 година. Меѓутоа, до средината на 2006 година, тој повторно се намали под 35% од БДП. Генерално, сметките на јавниот сектор и понатаму се близу до рамнотежа, а јавната администрација е зајакната.

Економската стабилност е задржана со урамнотезени јавни финансии, ниска инфлација и сè подобри надворешни сметки. Подобрата позиција на резервите ја зајакна довербата во стабилноста на девизниот режим и овозможи намалување на каматните стапки. Генерално, комбинацијата на макроекономски политики успеа да ја одржи економската стабилност, иако сè уште постојат клучни предизвици, како што се високата невработеност и ниските инвестиции.

Слободно меѓусебно дејство на пазарните сили

Приватизацијата на последните државни претпријатија продолжува. Во октомври 2005 година, поголемиот дел од преостанатиот државен имот беше префрлен на четири институции за понатамошна ликвидација: Фондот за пензиско и инвалидско осигурување, Министерството за економија, Министерството за финансии и Јавното претпријатие за стопанисување со станбен и деловен простор. Повеќето претпријатија што се пренесени во Министерството за економија се предмет на стечајни постапки. Книговодствената вредност на малцинските акции што ги поседува Фондот за пензиско и инвалидско осигурување беше 2,8% од БДП на крајот на 2005 година. До јуни 2006 година, Фондот за пензиско и инвалидско осигурување ги продаде малцинските акции во 14 локални претпријатија, што изнесуваше околу 24% од вкупното портфолио за приватизација на Фондот и при што се остварија приходи од 16 милиони евра (0,3% од БДП). Државата и понатаму има

³ Податоците сè уште се базираат на ГФС и сè уште не се целосно во согласност со Европскиот сметководствен стандард ЕСА 95.

сопственост над околу 30 претпријатија, со проценета вредност од 16% од БДП и малцински пакет акции во приватизирани претпријатија. Државното претпријатие за електрична енергија беше поделено на три дела – за производство, пренос и дистрибуција. Претпријатието за дистрибуција беше продадено во март 2006 година на стратегиски странски инвеститор за противвредност од 5% од БДП. Во јуни 2006 година, државата ги понуди повеќето свои акции во претпријатието за фиксна телефонија за продажба на берзата. Тоа изнесува 45,1% од акциите на компанијата, при што само 2% проценти остануваат во сопственост на државата. Досега, удел од 9,9% во претпријатието е продаден за 60,3 милиони евра (1,4% од БДП).

Слободен влез и излез на пазарот

Владата значително ги намали бариерите за влез и ги забрза постапките за излез. На пример, воспоставен е едношалтерски систем за регистрирање претпријатија. Ова резултираше во забележливо поедноставување на постапките и го намали просечното време на чекање за регистрирање на седум дена. Едношалтерскиот систем започна да функционира во јануари 2006 година и во текот на првите девет месеци обработи околу 18.600 барања⁴. Околу 8% од новите фирми се во сопственост на странски инвеститори, кои инвестираа околу 3 милиони евра (0,1% од БДП) во земјата. Понатаму, надлежноста на Фондот за гаранција на кредити беше зголемена за да ги опфаќа долгорочните заеми за инвестиции во МСП. Законите за стечај беа изменети во март 2006 година со цел да се забрзаат постапките за излез од пазарот. Ова треба да доведе до скратување на постапките и намалување на трошоците. Меѓутоа, потребното законодавство сè уште не е целосно донесено. Сè на сè, бариерите за влез и излез од пазарот се намалени.

Соодветен правен систем

Неопходниот правен систем во голема мера е воспоставен. Меѓутоа, бавните законски постапки се значителна пречка за функционирањето на системот, на пример, со одложување на појаснувањето на сопственичките спорови. Времето што е потребно за регистрирање на имотна трансакција беше намалено; на пример, од неколку недели на еден ден во случај на забрзана постапка. Меѓутоа, Катастарот за недвижности досега опфаќа само околу 47% од земјата. Властите планираат да ја завршат целосната регистрација до 2009 година. Донесени се неколку мерки за поедноставување и забрзување на законските постапки, како што е Законот за меѓународна трговска арбитража во март 2006 година и Законот за медијација во мај 2006 година, кои воведоа алтернативни постапки за решавање спорови. Постигнат е напредок во забрзување на влезот на пазарот и појаснувањето на имотните права. Меѓутоа, судството и понатаму е тесно грло.

Доволно развиен финансиски сектор

Во 2005 година, кредитирањето за приватниот сектор се зголеми од 21,5% од БДП (крајот на 2004 година) на 24,4% од БДП (крајот на 2005 година). Неодамнешното намалување на каматните стапки, формирањето гарантен фонд и забрзувањето на регистрирањето на имотните права придонесуваат за зголемување на финансиското посредување. Оперативната ефикасност на локалните банки сè уште е релативно ниска. Банкарскиот сектор остана компаративно мал, при што банкарската актива изнесува околу 49% од БДП,

⁴ Од овој број, околу 7600 барања беа за регистрирање нови фирми.

иако бројот на банки сè уште е релативно голем. Со неодамнешното спојување на две помали банки, бројот на банки се намали на 19. Исто така, постојат и 15 штедилници. Генерално, финансиското посредување се продлабочи.

Петте најголеми банки поседуваат 76% од вкупната актива и 75% од вкупните кредити. Распоните меѓу каматните стапки на кредитите и на депозитите се намалија од околу 7,2% на почетокот на 2005 година на околу 6,7% во јули 2006 година. Високиот распон делумно ја отсликува неповолната структура на активата. Уделот на средства депонирани во странство се намали од 35% во 2004 година на 25% во 2005 година, што претставува значително подобрување на довербата во финансискиот систем. Сите банки се контролирани од приватни сопственици, со исклучок на малата банка за развој која е 100% во државна сопственост. Странски банки се мнозински сопственици на две од трите најголеми банки. Државата продолжи да се повлекува од банкарскиот сектор со продажба на малцинските акции. Меѓутоа, концентрацијата во банкарскиот сектор и понатаму е висока.

Капитализацијата на банкарскиот сектор и понатаму е висока, при што коефициентот на адекватност на капиталот во средината на 2006 година изнесуваше околу 20%, во споредба со 23% во 2004 година. Малите банки имаат висок коефициент на адекватност на капиталот од околу 27% во просек, додека големите банки имаат коефициент од околу 13%. Уделот на нефункционалните заеми се намали од 13% во 2004 година на 11% од вкупните заеми во 2005 година. Уделот на најлошите кредити се намали од 7,6% на 4,6%. Профитабилноста на секторот се зголеми во 2005 година. Приносот на средствата и капиталот достигна 1,3% и 8,1%, соодветно. Генерално, стабилноста на финансискиот сектор дополнително се зајакна.

Пазарната капитализација на 57-те компании кои котираат на *Македонската берза* се зголеми од 16% од БДП во 2004 година на 18% во 2005 година. До средината на 2006 година, капитализацијата на берзата достигна околу 20% од БДП. Тргувањето со хартии од вредност се зголеми за 7% во 2005 година. Странски брокерски куќи влегоа на пазарот. Меѓутоа, досега не е формиран ниту еден странски инвестициски фонд. *(Исто така, види дел 3, Поглавје 9 – Финансиски услуги)*. Сè на сè, големината на небанкарскиот финансиски сектор се зголеми, но нивото сè уште е многу ниско.

3.2.2. Капацитет за справување со конкурентскиот притисок и пазарните сили во Унијата

Постоење на функционална пазарна економија

Република Македонија постигна доволно ниво на макроекономска стабилност. Таа постигна значаен напредок во намалувањето на бариерите за влез и излез од пазарот, во зајакнувањето на правната и институционалната рамка и во подобрување на транспарентноста и одговорноста на јавните постапки. Меѓутоа, целосното функционирање на пазарната економија сè уште е попречувано од слабостите во судството, административните тесни грла, ниското ниво на законска сигурност, големиот број нерешени имотни спорови и значителна нерамнотежа на пазарот на работна сила. Подготовките за парламентарните избори го забавија финализирањето на важни структурни реформи, како што се регулативите за спроведување на Законот за стечај,

одложувањата во спроведувањето на планот за развој на супервизијата, измените на Законот за супервизија на банки и Законот за Народна банка.

Доволен човечки и физички капитал

Властите донесоа низа реформски мерки во 2005 година за модернизирање на наставните планови, за подобрување на обуката на наставниот персонал, за промовирање на стручното образование и усовршување и за поддршка на доживотното учење. Меѓутоа, како резултат на повеќедецениското недоволно трошење за образованието, инфраструктурата е несоодветна и застарена. Високите стапки на невработеност меѓу завршените ученици се показател за недостатоците во оваа област. Покрај тоа, во одредени рурални подрачја пристапот до образование и понатаму е ограничен. Образовниот систем не ги одразува доволно потребите на земјата. (*Исто така, види дел 3, Поглавје 26 – Образование и култура и Поглавје 19 – Социјална политика и вработување*). Генерално, преземени се некои мерки за подобрување на образованието и човечкиот капитал.

Договорите за вработување станаа пофлексибилни. Ова е резултат на новиот Закон за работни односи, кој овозможува вработување на одредено време и поедноставени постапки во случај на технолошки вишок, прекувремена работа, работа во смени итн. Активните мерки на пазарот на работна сила исто така се зајакнати. Овие случувања помогнаа за намалување на невработеноста и за зголемување на вработеноста. Постоењето на голем неформален сектор веројатно доведува до преценување на вистинската димензија на невработеноста. Во главно, пазарите на работна сила станаа пофлексибилни, но неусогласеноста меѓу понудата и побарувачката сè уште е висока.

Бруто акумулацијата на фиксен капитал маргинално се зголеми од 17% од БДП во 2004 година на околу 18% во 2005 година. Овој низок коефициент може да се смета за показател за слабото деловно окружување. Јавните инвестиции беа особено ниски на 3,6% од БДП во 2005 година. Учеството на инвестициите во БДП и понатаму е релативно ниско, со оглед на потребата на земјата да ги достигне меѓународните стандарди.

Странските директни инвестиции нагло се зголемија во првата половина од 2006 година на околу 6% од проектираниот БДП. Главни фактори беа плаќањата поврзани со приватизацијата на компанијата за дистрибуција на електрична енергија кои изнесуваа околу 5% од БДП. Покрај овие случаи поврзани со приватизацијата, приливите на „гринфилд“ СДИ и понатаму се ограничени. Нејасните имотни права и фрагментираните одговорности меѓу централната и локалната власт придонесоа за одложување на проектите за СДИ. Агенцијата за поттикнување на инвестиции започна да функционира во 2005 година, но се соочува со ограничени ресурси. Генерално, приливите на СДИ продолжија да се зголемуваат; меѓутоа, тие се водени главно од приватизации.

Соодветна секторска структура и структура на претпријатија

Последните две децении недоволните инвестиции го поткопаа квалитетот на транспортните мрежи. Надградувањето на целокупниот систем на инфраструктура започна со проекти поврзани со европскиот транспортен коридор X. Железницата беше поделена на две оперативни компании, со цел да се приватизираат. Во телекомуникацискиот сектор, државата започна да ги нуди своите останати акции (освен „златната акција“ од 2%) на берзата. Јавните

расходи за истражување и развој беа зголемени на 0,7% од БДП во 2005 година. *(Исто така, види дел 3, Поглавје 14 - Транспортна политика, Поглавје 21 – Трансевропски мрежи, и Поглавје 25 – Наука и истражување)*. Сè на сè, на инфраструктурата и понатаму ѝ треба поправка и модернизација.

Забележани се само мали промени во производствената структура на економијата. Имаше значително зголемување на додадената вредност на трговијата на големо и трговијата на мало, чие учество во вкупната додадена вредност се зголеми од 12,9% од БДП во 2004 година на 13,4% во 2005 година. Додадената вредност на индустријата остана на околу 29% од БДП. Ова го потврдуваат податоците на пазарот на работна сила, кои покажуваат непроменети податоци за вработеноста во индустријата на околу 22% од работната сила. Генерално, промените на структурата на економијата останаа ограничени.

Бројот на претпријатија значително се зголеми во текот на минатата година. Меѓутоа, бројот на вработени во овие претпријатија се зголеми само за 2,6%, што покажува дека главното зголемување се случило во малите претпријатија. Постојат голем број „човек-претпријатија“ поради отсуството на законската категорија „самовработен“. Властите се обидоа да го намалат ограничувањето на финансиите за МСП со подобрување на функционирањето на гарантните фондови. Меѓутоа, ниското ниво на регистрирање на недвижностите го попречува обезбедувањето колатерал за добивање кредит. *(Види дел 3, Поглавје 20 – Претпријатија и индустриска политика)*. Генерално, бројот на малите фирми значително се зголеми, но нивното учество во вкупната вработеност и понатаму е релативно ниско.

Влијание на државата врз конкуренцијата

Властите покажаа сè помала желба да интервенираат во пазарните процеси, на пример, со носење одлуки според правилата за јавните тендери. Во моментот не се достапни прецизни податоци за фактичкото ниво на директна државна помош. Меѓутоа, постојат индикации дека индиректната државна помош води до значителни нарушувања во конкурентската позиција на претпријатијата на пазарот. Тие се во форма на акумулирани заостанати плаќања на даноци и придонеси за социјално осигурување. Обезбедувањето електрична енергија под цената на чинење или дозволувањето да се акумулираат заостанати плаќања се примери за овие индиректни државни интервенции. *(Види дел 3, Поглавје 8 – Политика на конкуренција)*. Генерално, директната државна интервенција продолжи да се намалува, но индиректната државна помош сè уште води до нарушувања во релативните цени.

Трговска интеграција со ЕУ

Земјата има мала, отворена економија, при што вкупната трговија со стоки и услуги претставуваше околу 100% од БДП во 2005 година. Во текот на првите осум месеци од 2006 година, околу 55% од целиот извоз беше во 25-те земји-членки на ЕУ, додека околу 45% од увозот е од 5-те земји-членки основачи на Унијата. Во 2006 година, земјата стана членка на ЦЕФТА и склучи договори за слободна трговија, вклучувајќи и со соседно Косово. Трговската интеграција во Западен Балкан се зголеми, достигнувајќи 33% од извозот на земјата и 10% од нејзиниот увоз. ЕУ и понатаму останува главен трговски партнер на земјата. Во регионот, Србија, исто така, е важен трговски партнер. Извозната структура сè

уште е високо концентрирана на неколку производи, додека текстилните производи и облеката претставуваат околу 24% од вкупниот извоз, а обработените производи од железо и цинк околу 26%. (Види дел 3, Поглавје 30 – Надворешни односи.) Генерално, трговската интеграција добро напредува, но составот на стоките е сконцентриран на неколку ценовно чувствителни производи.

Меѓународната ценовна конкурентност малку се подобри во текот на минатата година, како резултат на ниската инфлација и номинално стабилниот девизен курс. Реалниот ефективен девизен курс се намали за 3% во 2005 година, додека продуктивноста на работната сила се зголеми за 2,7%. Во исто време, зголемувањата на реалните плати останаа во согласност со порастот на продуктивноста, а трошоците по единица работна сила се намалија за 4% во 2005 година. Генерално, ценовната конкурентност и продуктивноста на работната сила се подобрија.

4. СПОСОБНОСТ ЗА ПРЕЗЕМАЊЕ НА ОБВРСКИТЕ ПОВРЗАНИ СО ЧЛЕНСТВО ВО ЕУ

Во овој дел се разгледува способноста на Република Македонија да ги преземе обврските поврзани со членството – односно, *acquis* на ЕУ изразено преку Договорите, секундарното законодавство и политиките на Унијата. Исто така, се анализира и административниот капацитет на Република Македонија за да го спроведе *acquis* на ЕУ. Анализата е структурирана во согласност со списокот на 33 поглавја од законодавството на ЕУ.

4.1. Поглавје 1: Слободно движење на стоки

Постигнат е одреден напредок во однос на **општите принципи**, со воведувањето на принципот на взаемно признавање во Законот за безбедност на производи, кој влезе во сила во март 2006 година. Република Македонија сè уште треба да обезбеди дека нејзиното законодавство, вклучувајќи ги и специфичните и општите применливи мерки, е во согласност со членовите 28 до 30 од Договорот за основање на Европската заедница и поврзаната судска практика на европскиот Суд на правдата.

Во врска со **хоризонталните мерки**, новиот Закон за безбедност на производи ги замени Законот за пропишување на технички услови за производи и оценка на сообразност од 2002 година, како и одредени членови од Законот за заштита на потрошувачи. Тој ја опфаќа целата област на техничко усогласување и ги воспоставува основите за транспозиција на принципите од „новиот пристап“ и „стариот пристап“.

Во областа на **стандардизација**, усогласените 855 европски стандарди (ЕС), главно поврзани со директивите за нисконапонска опрема, безбедност на машини и производи за градежништвото, беа усвоени како национални стандарди.

Исто така, остварен е напредок и во смисла на зајакнување на административниот капацитет во некои клучни институции. Основан е Сектор за внатрешниот пазар во рамките на Министерството за економија, кој работи на слободно движење на стоки, усогласување на техничките регулативи и заштита на потрошувачите. Во *Институтот за стандардизација на Република*

Македонија се основани 15 нови технички комитети. Неговиот административен капацитет е зајакнат со нов персонал и ИТ опрема. *Институтот за акредитација на Република Македонија* ги врши функциите поврзани со акредитација и е финансиран од буџетот на државата. Обезбеден е канцелариски простор доволен за вршење на неговите задачи, но му недостасува персонал. Институтот стана полноправен член на Европската соработка за акредитација кога земјата доби статус на земја-кандидат.

Советот за *метрологија*, кој го сочинуваат домашни експерти, беше основан во рамките на Бирото за метрологија. Постојните капацитети се недоволни за извршување на активностите поврзани со лабораториско тестирање и калибрација.

Владата основа координативно тело за соработка во областа на *надзор на пазарот*. Министерството за економија е назначено за одговорно за надзор на пазарот во врска со спроведувањето на техничките норми според Законот за заштита на производи.

Се забележува и одреден напредок кај директивите од **новиот и глобалниот приод** во секторот градежништво. Законот за градежни материјали влезе во сила во април 2006 година, а со него се регулираат основните услови и потврдувањето на усогласеноста на градежните материјали. Исто така, усвоени се и Правилници за градежни материјали и машини.

Во областите опфатени со **директивите од стариот приод**, усвоени се правилници за квантитативна анализа на текстилни влакна, за составот и називот на текстилот, и за означување на материјалите кои се користат во главните компоненти на обувките.

Не е постигнат напредок во областа на **процедуралните мерки**.

Заклучок

Постигнат е одреден напредок во ова поглавје, меѓутоа истиот останува нерамномерен. Може да се каже дека е остварен одреден напредок во смисла на усогласување во областа на хоризонталните мерки, но најголем дел од секторското законодавство на ЕУ за слободно движење на стоки останува да се транспонира и спроведе. Започнато е усогласување со законодавството на ЕУ во оваа област, но сè уште е во почетна фаза.

4.2. Поглавје 2: Слободно движење на работници

Не можат да се посочат активности во врска со **пристапот на пазарот на работна сила**. На Агенцијата за вработување и нејзината мрежа на подрачни канцеларии сè уште им недостасуваат технички и човечки капацитети потребни за учество во Европските центри за вработување (ЕУРЕС). Подготовките во оваа област напредуваат со бавно темпо.

Остварен е одреден напредок во областа на **координација на системите за социјална заштита**. Република Македонија потпиша дополнителни билатерални договори за социјална заштита со Романија, Чешката Република и Холандија. Административниот капацитет за спроведување на правилата на Заедницата за координација на системите за социјална заштита и понатаму е

недоволен. Во врска со ова треба да се преземат дополнителни чекори. Подготовките во оваа област напредуваат со бавно темпо.

Заклучок

Остварен е ограничен напредок во ова поглавје. Усогласувањето со правилата на Заедницата е во рана фаза. Потребно е да се зајакне административниот капацитет.

4.3. Поглавје 3: Право на основање и слобода на давање на услуги

Не е остварен напредок во отстранувањето на бариерите за **правото на основање** за физички и правни лица од ЕУ. Обезбедувањето на одредени услуги на странци не може да се дозволи или се дозволува единствено според условите на реципроцитет. Регулаторната рамка треба да се приспособи на начин на кој ќе се отстранат преостанатите законски бариери за физичките и правните лица од ЕУ.

Во врска со **слободата** на давање на **прекугранични услуги**, не е остварен напредок кон отстранување на бариерите за обезбедување на прекугранични услуги од страна на физички и правни лица од ЕУ. Законите не прават разлика помеѓу странски оператор, кој обезбедува услуги на привремена основа, и оние кои обезбедуваат услуги преки постојана деловна единица. Таквиот услов поврзан со деловна единица не е во согласност со законодавството на ЕУ. Националното законодавство не прави разлика помеѓу обезбедување на услуги на постојана и на привремена основа. Со цел да се обезбеди усогласеност со законодавството на ЕУ, потребно е системот за лиценцирање/овластување детално да се процени во врска со неговите цели, делокругот и практичната примена. Сите некомпатибилни мерки ќе треба да се изменат или укинат.

Во врска со **взаемното признавање на стручни квалификации**, законодавството и пристапот кој го следи Република Македонија (исто така, и во врска со административните структури за признавање на квалификации стекнати во странство) во моментов се темелат на академско признавање. Целосно спроведување на правото на ЕУ во областа на признавање на стручните квалификации е предвидено за 2008 година.

Не е остварено дополнително приближување на законодавството на земјата со законодавството на ЕУ во областа на **поштенски услуги**. Во тек е реструктурирањето на јавното претпријатие за поштенски сообраќај „Македонска пошта“, во акционерско друштво во државна сопственост. Усвоен е статутот на новото трговско друштво и Владата ги назначи членовите на надзорниот одбор. Треба да се основа независен национален регулаторен орган за поштенски услуги, и треба да се усвои политика заснована на директивите за поштенски услуги.

Заклучок

Не е остварен напредок во ова поглавје. Потребни се дополнителни напори за усогласување на законодавството со она на ЕУ и за негово ефективно спроведување и применување.

4.4. Поглавје 4: Слободно движење на капитал

Во областа на **движење на капиталот и плаќањата** напредокот се одвива според планираната динамика. Земјата ги исполни сите обврски преземени според фазата I од ССА и се обврза постепено да ја либерализира својата капитална сметка. Сепак, усогласувањето е ограничено и ќе бидат потребни значителни дополнителни напори. Постојат значителни ограничувања, особено кај купувањето на недвижен имот од страна на лица и компании од ЕУ, и кај краткорочните движења на капиталот. Портфолио инвестициите и понатаму се само делумно либерализирани.

Во врска со **системите на плаќање**, може да се каже дека е остварен одреден напредок. Усвоен е нов Закон за стечај во март, во кој се транспонирани основните принципи од директивите на ЕК за конечност на порамнувањата. Со цел да се подобрат правилата за операциите на прекугранично плаќање, изменети се три одлуки на Народна банка. Ревидирани се и уште шест одлуки со цел да се постигне усогласеност со законодавството на ЕУ во оваа област. Како и да е, сепак треба да се подготви стратегиски документ за развој на системите за плаќање. Национално законодавство сè уште не е целосно во согласност со законодавството на ЕУ. Генерално, во областа на движењата на капиталот и системите на плаќање, подготовките за усогласување со законодавството на ЕУ се во тек.

Што се однесува до борбата против **перењето пари**, остварен е ограничен напредок во спроведувањето на Националната стратегија за борба против перењето пари и финансирање на тероризмот. Потпишани се четири меморандуми за разбирање, од кои три со секторите за финансиско разузнавање на САД, Луксембург и Молдавија, и еден со Народна банка. Меѓутоа, законодавството сè уште не е целосно усогласено со стандардите на ЕУ. Дирекцијата за спречување на перење пари е клучна во системот за борба против перење пари и финансирање на тероризмот, кој е во својата почетна фаза. Таа сè уште не е во можност да обезбеди соодветен обем и квалитет на извештаите доставени до истражните органи и органите на прогон. Дирекцијата не е соодветно екипирана во смисла и на квантитет и на квалитет. Подобрениот квалитет би помогнал во подобрување на соработката со другите органи вклучени во спречувањето на перење пари. Поделбата на активностите во врска со финансискиот криминал помеѓу истражните органи во Министерството за финансии и Министерството за внатрешни работи и понатаму останува нејасна. Измените на Законот за финансиска полиција треба да се донесат. Подготовките во оваа област напредуваат со бавно темпо, и потребно е понатамошно усогласување на законодавството, капацитетот за спроведување треба да се зајакне, особено преку подигнување на свеста кај институциите кои известуваат и преку понатамошно воспоставување на веродостоен доказ за спроведување кај релевантните институции.

Заклучок

Остварен е одреден напредок во областа на слободно движење на капиталот, особено во врска со системите за плаќање. Што се однесува до перењето пари, сè уште треба да се зајакнат законодавната и институционалната рамка. Генерално, потребни се дополнителни напори за усогласување на законодавството со она на ЕУ и за негово ефективно спроведување и применување.

4.5. Поглавје 5: Јавни набавки

Остварен е значителен напредок во врска со усогласувањето во областа на јавни набавки. Што се однесува до **општите принципи**, Законот за јавни набавки е изменет во декември, обезбедувајќи онлајн систем до кој јавноста има пристап преку Интернет. Во мај, Министерството за финансии усвои важечка регулатива за електронски јавни набавки.

Остварен е напредок во врска со **постапките за јавни набавки**. Бирото за јавни набавки вложи значителни напори за подигнување на свеста кај јавниот сектор, вклучувајќи и веб сајт кој обезбедува пристап до законодавството поврзано со јавни набавки, објавувањето на огласи за јавни набавки, постапките и регистрите и решенијата на второстепената Комисија за јавни набавки, дневно ажурирање на регистарот за јавни набавки и семинари за правилата за јавни набавки.

Бирото за јавни набавки активно соработува со Комисијата за заштита на конкуренцијата, Државната комисија за борба против корупција и Државниот завод за ревизија. Сепак, потребно е да се воспостават ефективни **правни лекови**.

Заклучок

Остварен е значителен напредок во смисла на усогласување со законодавството на ЕУ во областа на јавни набавки и во зајакнување на капацитетот за спроведување. Воспоставена е основата за развој на ефективен систем на јавни набавки. Сепак, потребно е да се воспостават ефективни правни лекови. Потребни се значителни напори за ефективно спроведување и применување на законодавството.

4.6. Поглавје 6: Право на трговски друштва

Значителен напредок може да се види на полето на *регистрација на фирми*. Постапките се поедноставени, а времето потребно за регистрација на фирма е намалено во голема мера. Законот за едношалтерски систем и одржување на Регистар на трговски друштва и Регистар на други правни лица влегоа во сила во октомври 2005 година. За да се олесни спроведувањето на Законот за трговски друштва, тој се измени заедно со уште 16 други закони. Донесени се прирачници за обрасци за регистрација заради внесување во Регистарот на трговски друштва и во Регистарот на други правни лица, како и за отворање и затворање сметки за учесниците во платниот промет за да се обезбеди ефективно функционирање на едношалтерскиот систем (*види исто– Економски критериуми*). Покрај тоа, изменети се тарифите за Централниот регистар. Сепак треба да се разгледа можноста за регистрација по електронски пат и за управување податоци од други регистри.

Што се однесува до *административниот капацитет*, поставена е административната структура на новиот систем за регистрација на фирми, која почна со работа во јануари. Централниот регистар е засилен со седум подрачни канцеларии за регистрација на фирми. Надлежностите на судот (т.е. регистрација на фирми и регистрација на други правни лица) и на Државниот завод за статистика (т.е. издавање регистарски броеви на фирмите и на правните

лица) се префрлени на Централниот регистар, кој е во електронска врска со Управата за јавни приходи и со комерцијалните банки.

Вработен е дополнителен кадар во Централниот регистар заради едношалтерскиот систем. Како резултат на новите аранжмани, сега регистрација на нова фирма трае во просек 6 дена, место 48 дена. За помалку од 6 месеци работење, бројот на регистрирани фирми беше еднаков со вкупниот број фирми регистрирани во 2005 година.

Во декември Министерството за финансии ги измени Правилниците за **сметководни** стандарди за финансиско известување и тие за употреба на меѓународните сметководни стандарди. Меѓутоа, треба да се појасни дали прикажувањето сметки се бара да биде во целост согласно со Меѓународните стандарди за финансиско известување (МСФИ) и дали стандардите систематски се ажурираат кога ќе се добијат ажурираните Меѓународни стандарди за финансиско известување. Згора на тоа, важно е да се укаже на тоа дека проширената примена на МСФИ врз сите друштва со ограничена одговорност не треба да се користи како замена за транспонирање на *acquis* (4-та и 7 – та директива од правото за трговски друштва). Понатаму, примената на МСФИ врз мали и средни претпријатија би можела да создаде непотребни усложнувања бидејќи тие стандарди не се изготвени за мали фирми.

Во април се објави стратегија и акциски план за да се подобри квалитетот на финансиското известување на корпорациите. Таа вклучува планови за ревидирање на Законот за трговски друштва и на подзаконските акти што произлегуваат од него за да се постигне сообразност со директивите за завршни сметки и за консолидирани биланси и Регулацијата за меѓународни сметководствени стандарди.

Во врска со **ревизијата**, ажурирани се и објавени меѓународните ревизорски стандарди. Министерството за финансии во октомври донесе етички кодекс, кој е утврден од страна на Меѓународната федерација на сметководители (МФС).

Институтот на овластени ревизори е основан во мај како професионално здружение. Неговиот Статут, во кој се утврдуваат правилата, делокругот на работа и независноста на ревизорската професија допрва треба да се одобрат. Во мај е основана Комисијата за сметководни стандарди како орган на Институтот. Таа сè уште не е оперативна.

Вложени се напори за да се подобри надзорот на ревизијата. Во декември, Министерството за финансии го основа Советот за унапредување и надзор на ревизијата на професионалното здружение на ревизори.

Заклучок

Постигнат е значителен напредок на ова поле, посебно со воведувањето на едношалтерскиот систем за регистрација на фирми, така како што се бара во Европското партнерство. Изменети се стандардите за сметководство и ревизија. Понатамошни напори ќе бидат потребни за да се обезбеди делотворна имплементација и спроведување на овие правила.

4.7. Поглавје 7: Право на интелектуална сопственост

Постигнат е одреден напредок во врска со **авторските и сродните права**. Во согласност со одредбите од новиот закон, донесен во декември, Министерството за култура го одобри спроведувањето на законодавството за издавање лиценци за нови здруженија за наплата. Во однос на административниот капацитет, во рамките на Министерството за култура е формиран сектор за авторски и сродни права, кој веќе функционира. Владата назначи и претседател и членови на Комисијата за авторски и сродни права. По спроведениот јавен конкурс беа издадени две лиценци за нови здруженија за наплата, кои, покрај постојното (ЗАМП), ќе помагаат во спроведувањето на законот.

На полето на **правата од индустриска сопственост** е забележан одреден напредок. Договорот за соработка со Европската организација за патенти (ЕПО) е продолжен и останува во сила до приклучувањето кон ЕПО. Во март беа донесени и дополнителни измени и дополнувања на Законот за индустриска сопственост. Државниот пазарен инспекторат сега има овластувања привремено да забрани вршење дејност: да конфискува производи, опрема, средства и документи што се користени при повредата на правата од индустриска сопственост и да поведе прекршочна постапка. Тие промени се воведени по измените и дополнувањата на Уставот во декември, со цел да им се даде овластување на административните органи да изрекуваат санкции.

Во напор да се зголеми административниот капацитет, основано е Координативно тело за индустриска сопственост. Тоа ги здружува институциите инволвирани во заштита на индустриската сопственост со цел да се засили спроведувањето на Законот за индустриска сопственост, да се засили системот на заштита на правата од индустриска сопственост, да се координираат активностите на разните институции, како и да се подигне јавната свест за правата од индустриска сопственост. Во Државниот завод за индустриска сопственост имаше нови вработувања, иако во ограничен број, со што вкупниот број на вработени се зголеми на 25, како и во секторот за инспекциски надзор и контрола при Министерството за култура. Инспекторите и обвинителите сè уште ги немаат потребната опрема и стручност за откривање и гонење на повредите на правата.

Во однос на **спроведувањето**, постигнат е мал напредок и сè уште не постојат сигурни статистички податоци. Акцијата под раководство на Државниот пазарен инспекторат, изведена помеѓу февруари и јуни, резултираше со речиси 400 обвиненија поведени согласно со Законот за авторски и сродни права и Законот за трговија, а единаесет кривични пријави беа поднесени согласно со Законот за авторски и сродни права. Државниот пазарен инспекторат ја поттикнува јавноста да пријавува незаконски продажби или изнајмувања на пиратски производи, и за таа цел, воведо бесплатна телефонска линија. Нема новини во врска со заплenuвањето и уништувањето на опремата што се користи за производство на пиратски производи. Спроведувањето на законот заостанува во однос на законската рамка. Спроведувањето на Законот за индустриска сопственост треба да се засили со проширување на овластувањата на 13-те основни суда (*види и Поглавје 23 - Правосудство и фундаменталните права*). Не се преземени неопходните мерки, слични на оние што постојат во Заедницата, со кои ќе се гарантира ниво на заштита на правата на интелектуална, индустриска и комерцијална сопственост најдоцна до јуни 2006

година, вклучително и ефективни средства за извршување на тие права. Според тоа, Република Македонија не е во согласност со Спогодбата за стабилизација и асоцијација.

Заклучок

Постои одреден напредок во поглед на усогласување на законодавството со *acquis* во оваа поглавје, особено на полето на правата од индустриска сопственост. Меѓутоа, Република Македонија мора да ги забрза напорите во поглед на извршувањето, административните структури и политичката волја да ѝ се стави крај на пиратеријата и фалсификувањето, за да биде во согласност со Спогодбата за стабилизација и асоцијација на ова поле. Подготовките за усогласување со *acquis* се во почетна фаза.

4.8. Поглавје 8: Политика на конкуренција

Може да се евидентира извесен напредок на полето на **монополско однесување**. Од јануари оваа година во сила е нов Закон за заштита на конкуренцијата. Законот е во согласност со *acquis* и ги покрива сите сектори. Донесени се законски акти за спроведување со тоа што од Заедницата се преземаат регулативите за блок иземања, *de minimis* и за припојувања, како и други законски акти во врска со професионалната тајна. Претходните проблеми во врска со периодот на прогон на картелите се разрешени со тоа што е продолжен релевантниот временски период од две на пет години. Следствено на уставните измени, Комисијата за заштита на конкурентноста (КЗК) сега може да добие овластувања да изрекува парични или други казни непосредно, без да мора да се оди на суд. Меѓутоа, ова бара усвојување на посебно законодавство.

Меѓутоа, сè уште се потребни понатамошни измени и дополнувања на донесеното законодавство. Условите за најава за припојување бараат понатамошно усогласување. Понатаму, треба да се ревидира дефиницијата за професионална тајност, за да се избегнат какви било проблеми околу дефинирање на истата. Понатаму, има преклопување во надлежностите на обвинителството и КЗК во случај на прекршување на правилата за конкурентност. Според новиот Закон за прекршоци, кривична постапка која се води за прекршување на правилата за конкурентност доведува до прекин на прекршочната постапка, која се води пред КЗК. Ова доведува до *de facto* непримена на правилата за конкурентност и јасно е дека треба да се избегне.

Што се однесува до административниот капацитет, на КЗК и недостасува административен кадар, како и работни простории, што и го ограничува капацитетот соодветно да ги извршува задачите и што бара осврт и решение. Од петте члена на КЗК, само два се со полно работно време. Во комисијата работат само шест експерти.

Институционалниот капацитет на КЗК треба најитно да се зајакне преку поддршка за образование и обука, како и преку развој на постапки и механизми за институционална комуникација помеѓу КЗК, секторските регулатори, владините тела и здруженијата на потрошувачи. Згора на тоа, треба да се зајакнат истражните постапки, да се развијат јасни насоки и толкувања на Законот за конкуренција, и да се унапредат транспарентноста и отчетноста преку ширење на информации, кампањи за подигање на свеста на јавноста и објавување случаи на решени предмети и донесени одлуки.

Евиденцијата на КЗК за спроведување на законот сèуште е незадоволителна.

Што се однесува до **државната помош**, важен исчекор за да се обезбеди оперативно независен орган на власт одговорен за државна помош е измената на Законот за државна помош, со кој надлежноста за спроведување и контрола на државната помош се префрла од Комисијата за државна помош врз Комисијата за заштита на конкурентноста. Во иднина, треба да се донесат правила за хоризонтални мерки на помош. Треба да се преземе значителна работа за да се обезбеди компатибилноста на индустриските политики на земјата со правилата за државна помош.

Што се однесува до *административниот капацитет*, дополнително се вработија нови кадри. Ќе бидат потребни значителни напори за да се зајакне институционалниот капацитет на новиот орган на власт, задолжен за државна помош. Вработените имаат потреба од обука. Треба да се воспостават транспарентни постапки за комуникација помеѓу органот за државна помош, Одделението за индустриска политика при Министерството за економија и другите релевантни субјекти на Владата, а исто треба и да се подобрат судските и истражните постапки, да се развие систем за спроведување мониторинг и за евалуација на сегашната структура на државна помош, и треба да се организираат и спроведат кампањи за подигање на свеста.

Сè уште постои ниско ниво на свест во институциите на Владата и кај јавноста, вклучувајќи го и деловниот сектор, за процесот на најава и општо за функционирањето на системот за контрола на државна помош. Неопходно е да се негува култура на државна помош на сите нивоа на власта. Широко распространетото и систематско неплаќање на социјалните придонеси и даноци од страна на многуте индустриски фирми доведува до нелојална конкуренција и го попречува воспоставувањето на еднакви правила на игра за фирмите. Понатаму, органот на власт задолжен за државна помош ќе треба да се сосредоточи врз тоа да изгради уверлива евиденција на спроведувањето. Се заостанува со подготовките.

Заклучок

На ова поле постигнат е извесен напредок, претежно ограничен на правната рамка. Меѓутоа, потребно е понатамошно усогласување на законодавството. Република Македонија треба да вложи значителни напори за да го спроведе постојното законодавство на многу поделотворен начин, посебно во врска со функционирањето на Комисијата за заштита на конкурентноста и нејзините неодамна утврдени надлежности за државна помош.

4.9. Поглавје 9: Финансиски услуги

Во врска со **банкарскиот** сектор и финансиските конгломерати, постигнат е одреден напредок. Во јануари, Народна банка донесе План за развој на супервизија. Целта на овој план е да се зајакне прудентната супервизија и постепено да се движи кон супервизија заснована на ризик. Меѓутоа, земјата вложи помалку напори за усогласување на нејзиното законодавство со *acquis* во споредба со претходната година. Потребно е да се продолжи со развојот и зајакнувањето на практиката на банкарска супервизија, особено треба да се земе во предвид спроведувањето на Базел II и понатамошните измени на Законот за

банки во согласност со *acquis*, особено со директивата која се однесува на потребниот капитал. Подготовките во банкарскиот сектор се во напредна фаза.

Исто така, постигнат е одреден напредок во врска со **секторот осигурување**. Земјата продолжи со своите напори за усогласување на националното законодавство со *acquis*. Законот за задолжително осигурување во сообраќајот се донесе во октомври 2005 година. Законодавството што се спроведува за новата структура на тарифата за премија за осигурување од автомобилска одговорност се донесе во мај. Што се однесува до *пензиското осигурување*, измените во Законот за задолжително капитално финансирано пензиско осигурување беше донесен во декември, со кој подетално се регулираат одредени области поврзани со Агенцијата за супервизија на капитално финансирано пензиско осигурување и функциите на Народна банка како чувар на средствата на пензиските фондови. Меѓутоа, ќе бидат потребни дополнителни измени со цел да се исполнат условите од Четвртата директива за осигурување на моторни возила.

Секторот осигурување и понатаму е малку развиен и е најмногу фокусиран на неживотно осигурување. Супервизијата во секторот осигурување и понатаму е слаба, и не е основан независен орган. Како и да е, земјата вложи напори што се однесува до секторот осигурување и активностите се одвиваат според планираното.

Остварен е одреден напредок во врска со **пазарот на хартии од вредност и инвестициските услуги**. Во ноември влезе во сила нов Закон за хартии од вредност, кој е насочен кон транспонирање на неколку директиви на ЕУ во оваа област. Со законот се уредуваат шемите за надомест, прифаќањето на хартии од вредност за официјално да котираат на берзата, информациите кои треба да се објават за тие хартии од вредност, проспектите и пазарите на финансиски инструменти. Административниот капацитет на Комисијата за хартии од вредност, исто така, е зајакнат. Со цел да се промовира меѓуинституционална соработка, во јануари 2006 година потпишан е билатерален меморандум помеѓу Комисијата за хартии од вредност и Агенцијата за супервизија на капитално финансирано пензиско осигурување. Подготовките во оваа област се одвиваат според планираното.

Заклучок

Остварен е напредок во областа на финансиски услуги, бидејќи земјата продолжи со своите напори да го усогласи своето национално законодавство со стандардите на ЕУ во различните сектори. Сепак, има одредени недостатоци, особено во врска со стандардот за супервизија во банкарскиот сектор и секторот осигурување.

4.10. Поглавје 10: Информатичко општество и медиуми

Постигнат е одреден напредок во делови од областа на **електронските комуникации и информатичките технологии**. Беа донесени значителен број подзаконски акти за спроведување на Законот за електронски комуникации. Со тоа регулаторното тело беше овластено да ја одобри првата референтна понуда за интерконекција, во јануари, како и априлската референтна понуда за разврзување на локални јамки, на значајниот оператор на пазарот на фиксна телефонска мрежа и услуги. Тоа се покажа како недоволно за да се обезбедат

еднакви услови за алтернативните оператори и, сè досега, конкуренцијата е само симболична.

Република Македонија сè уште ги прекршува своите обврски на ова поле што произлегуваат од Спогодбата за стабилизација и асоцијација. Останува да се решат неколку важни прашања за да се исполнат почетните услови за либерализација на пазарот, како што се регулирањето на малопродажната тарифа, пресметувањето на трошоците и сметководната поделба, преносливоста на телефонските броеви и регулирањето на лизингот на телефонски линии. Владата, исто така, доцни со преговорите околу ревизијата на договорите за концесија, особено со постојниот оператор, како и со двата мобилни оператори. Регулаторното тело треба уште да работи на подобрување на својата организација и капацитет, вклучително и распределбата на човечките ресурси, за да може соодветно да ги извршува своите регулаторни функции. Подготовките во оваа област заостануваат.

На полето на услугите поврзани со **информатичкото општество**, направени се значителни напори за спроведување на националната стратегија за развој на информатичкото општество, преку зајакнување на административниот капацитет на одреден број тела и со подобрување на обезбедувањето јавни услуги за граѓаните и компаниите преку информатички и комуникациски технологии. Постигнат е значителен напредок на полето на е-Влада. Сепак, останува да се донесе законодавството во однос на електронската трговија и услугите со условен пристап. Во оваа област подготовките се умерено напреднати.

Главниот нов закон во **аудиовизуелниот** сектор е новиот Законот за радиодифузна дејност, кој влезе во сила во ноември 2005 година. Законот, главно, е усогласен со европските стандарди за медиумите и аудиовизуелното *acquis*, вклучително и Директивата за телевизии без граници. Другите позитивни развојни активности вклучуваат донесување на Закон за слободен пристап до информации од јавен карактер и елиминација на казната притвор за клеветата. Потребно е ригорозно спроведување на новиот Закон за радиодифузна дејност за да се обезбедат средства за финансирање на регулаторното тело (Советот за електронски медиуми) и на јавниот радиодифузен сервис, да се деполитизира постапката за избор на членови на регулаторното тело, да се воспостави законска постапка со која ќе се гарантира политичка независност на јавниот радиодифузен систем, како и за да се воведат поконкурентен систем на лиценцирање со кој ќе се намали политичкото влијание. Регулаторното тело во јуни усвои етички кодекс. Сепак, останува да се усвои национална стратегија за радиодифузија. Подготовките на ова поле се на разумно ниво.

Заклучок

Постигнат е забележителен, но нееднаков напредок во поглед на информатичкото општество и медиумите. Останува да се решат неколку важни, отворени прашања за повеќе да не се прекршува Спогодбата за стабилизација и асоцијација, како и да се обезбеди усогласување на договорите за концесија со одредбите на основниот закон. Подготовките за усогласување со *acquis* се умерено напреднати во оваа област. Во аудиовизуелниот сектор потребни се значителни напори за да се обезбеди независност (особено финансиска) на јавниот радиодифузен сервис, како и да се засили регулаторното тело за медиуми.

4.11. Поглавје 11: Земјоделство

Што се однесува до **хоризонталните прашања**, во очекување на предвиденото донесување на новиот општ Закон за земјоделство и рурален развој, сè уште нема општ акт што би го опфаќал секторот на земјоделство. Не е постигнат значителен напредок во однос на *Платежната агенција, Интегрираниот административен и контролен систем* (ИАКС) и Системот за идентификација на земјишни парцели (ЛИПС). Регистрирањето на земјоделското земјиште во катастарот за недвижен имот сè уште е предмет на дискусија во Министерството за земјоделство и Државниот завод за геодетски работи, вклучувајќи го тука и креирањето база на податоци што ќе може да се користи за земјоделскиот информативен систем и интегрираниот административен и контролен систем.

Законот за попис на земјоделството во Република Македонија, којшто содржи одредби за подготвување, организација и спроведување на попис на земјоделството, беше донесен од Собранието во март 2006 година. Буџетот за пописот е изготвен и средствата се ставени на располагање. Сепак, пописот нема да се спроведе во октомври 2006 година како што беше планирано, туку во 2007 година.

Во однос на **заедничките пазарни организации** (ЦМО), присутни се развојни настани во однос на виното и тутунот. Нема промени во мерките што се однесуваат на други производи.

Два правилника, еден за начинот на производство на вино и еден за анализа на хемискиот состав на вината, беа донесени од страна на Министерството за земјоделство во февруари 2006 година. Исто така, постигнат е одреден напредок кај пилот- проектот за основање на регистар на лозови насади во тиквешкиот регион во однос на развојот на потребниот софтвер и хардвер и кај дигитализацијата.

Законот за тутун и тутунски производи беше донесен во февруари 2006 година. Со него се уредува финансирањето, производството, преработката, контролата на квалитетот и набавката на тутунот и тутунски производи. Со него, исто така, се утврдува и нивото на субвенции за примарното производство на тутун.

Министерството за земјоделство беше назначено за раководна институција за **рурален развој** и во таа смисла, тоа е главниот одговорен орган за ова прашање. Владата го донесе документот „Информација за рурален развој“, којшто ќе послужи како основа за подготвување стратегија за земјоделство и рурален развој. Во буџетот за 2006 година, Владата има распределено 734000 евра за Програмата за рурален развој, главно, за инвестиции во земјоделска опрема. Како правните лица, така и индивидуалните земјоделци имаат право да аплицираат за овие средства, со кои што ќе управува Министерството за земјоделство.

Донесена е Програмата за ревитализација на селата за 2006 година. Истата ќе опфаќа изградба и реконструкција на системите за водоснабдување, изградба на канализациски системи и подготвување техничка документација за управување со водите. Воведен е и план кој што им овозможува на луѓето од социјално загрозените категории да обработуваат земјоделско земјиште во државна

сопственост. Сепак, целта на оваа мерка повеќе е доделување социјална помош, отколку развој на секторот земјоделство.

По неколку одложувања, започнаа подготовките за Компонентата на ИПА за рурален развој. Министерството за земјоделство беше назначено за раководен орган во врска со програмата ИПАРД и назначено е за одговорно за воспоставување на Платежната агенција ИПАРД. Ангажирани сè уште дваесет и три дополнителни вработени за подготвување на ИПАРД и започнато е со нивната неопходна обука. Обезбедени се простории, опрема и ИТ-систем на идната Платежна агенција. Земјата би требало да продолжи со подготовките за ИПАРД, со цел да не ризикува какво било одлагање.

Не е забележан некој особен напредок во однос на **политиката за квалитет**.

Што се однесува до **органското земјоделство**, во мај 2006 година, донесени се прирачниците за органски растителни производи, за органски земјоделски производи и за преработка на органски производи.

Во врска со билатералните трговски односи, Владата го одобри протоколот за измени на ССА, којшто стапи во сила во јануари, а се однесува на тарифните квоти за извоз на шеќер од Република Македонија во Европската унија. Со протоколот се поставува ново ограничување од 7000 тони (нето-тежина) годишно, за бесцарински извоз на шеќер.

Заклучок

Постои нерамномерен напредок во областа на земјоделството и руралниот развој. Сè уште нема кохерентна стратегија во оваа област. Неопходно е донесување на општ акт што ќе го покрива секторот земјоделство. Започнато е усогласувањето со *acquis*, но сè уште се наоѓа во рана фаза.

4.12. Поглавје 12: Безбедност на храна, ветеринарна и фитосанитарна политика

Постигнат е одреден напредок во однос на **општите прашања**. Министерството за здравство, во соработка со Министерството за животна средина и просторно планирање, изработи програма за основни познавања на постапките за хигиена на храната и заштита на животната средина. Во март, Владата донесе програма за поддршка на фирмите извознички. Министерството за економија, во 2006 година, ќе управува со финансиските средства во вкупен износ од 280000 евра, чиј што дел ќе биде искористен како надоместок на фирмите за трошоците направени во врска со сертификарањето за Анализа на опасностите и критични контролни точки (ХААЦП) и за сертификарање на производите. Во овој сектор, подготовките сè уште се наоѓаат во рана фаза.

Во **ветеринарниот сектор** се изготвени два правилници и тоа за граничните инспекциски станици (ГИС) и за болестите за кои што е задолжително известувањето. Кај две пилот-ГИС, ветеринарната инспекција е обучена за планирање во случај на итност и свесност за болести, и опремена со персонални компјутери, опрема за земање мостри, простории за складирање, материјали за испитување и транспорт на животински мостри, како и опрема за испитување на живи животни.

Продолжува идентификацијата и регистрирањето на движењето на стоката, а Министерството за земјоделство одобри стратегија за идентификација и регистрирање на овци и кози.

Административниот капацитет на Управата за ветеринарство, вклучувајќи ги и нејзините подрачни канцеларии, е зајакнат со нови вработувања. Во тек е спроведувањето на обуката на ветеринарни инспектори за теренски надзор, контрола и спречување на заразни болести, како и обуката на лабораторискиот персонал за добра лабораториска пракса и обезбедување квалитет.

Опремата за испитување на птичји грип е набавена, а обезбедена е и помош за подобро палење на труповите на живината. Владата воспостави национален комитет, под раководство на Премиерот, за координација на мерките за спречување и следење на ширењето на птичјиот грип во земјата. Во овој сектор подготовките се одвиваат како што е предвидено.

Што се однесува до **пласманот на човечка и добиточна храна на пазарот**, не се забележува особен напредок. Земјоделско-прехранбените претпријатија треба да продолжат со инвестиции заради усогласување со хигиенските стандарди на ЕУ.

Постигнат е одреден напредок во областа на **конкретните правила за храна**. Од страна на Министерството за здравство се донесени разни прирачници што се однесуваат на безбедноста на храната. Тие содржат насоки за обележување на прехранбените производи; составот и безбедноста на млекото за бебиња; оценување на основните познавање во врска со постапките за хигиена на храна и заштитата на животната средина; општите услови за безбедност на храна, означување на прехранбените производи, прехранбените адитиви, загадувачите на храната, остатоците од пестициди и од ветеринарни лекови; адитиви што можат да се употребуваат во производството на храна; ракувањето со замрзната храна; безбедноста на природните минерални води; безбедноста на бебешката храна; безбедноста на овошните сокови; безбедноста на какаото и чоколадните производи; безбедноста на шеќерот и санитарните услови за производство на храна. Не е забележан особен напредок во однос на **посебните правила за добиточна храна**.

Постигнат е одреден напредок во **фитосанитарниот сектор**. Законот за семенски и саден материјал за земјоделски растенија беше донесен во месец март. Истиот опфаќа производство, трговија, обележување, увоз и извоз на семенски и саден материјал. Изготвени се прирачници за пласман на семињата за житни култури и за крмни растенија, како и за водење регистар на снабдувачи на семиња на земјоделски растенија. Донесена е програма за семенски и саден материјал за 2006 година.

Административниот капацитет на државната фитосанитарна лабораторија е зајакнат со дополнителни вработувања и нова опрема (компјутери и опрема за собирање, складирање и испитување на растителни мостри). Фитосанитарната инспекција на граничните инспекциски станици е снабдена со компјутери и опрема за собирање, складирање, испитување и транспорт на растителни мостри. Вработените во Управата за заштита на растенијата (надлежна за извршување на задачи на органот за здравје на растенијата) се обучени. Програмата за заштита на растенијата од болести и од штетници беше донесена во февруари.

Министерството за земјоделство издаде прирачник за фитосанитарните стандарди што се применуваат кај дрвените материјали наменети за пакување во меѓународната трговија, што е во согласност со односните фитосанитарни стандарди на ФАО. Подготовките во овој сектор сè уште се наоѓаат во рана фаза.

Заклучок

Постигнат е напредок во одредени делови на областа на безбедноста на храната, ветеринарната и фитосанитарната политика. Сепак, донесувањето и спроведувањето на законодавството заостанува, што наложува значителни и континуирани напори. Усогласеноста со *acquis* е во рана фаза.

4.13. Поглавје 13: Рибарство

Постигнат е ограничен напредок во оваа област. Не се преземени чекори кон воспоставување административен орган надлежен за **структурните и пазарни политики**, ниту, пак, се направени измени на правилата за **државна помош**.

Заклучок

Повеќето од односното *acquis* не е применливо за Република Македонија. Подготовките за усогласување со *acquis*, каде што е релевантно, се во рана фаза.

4.14. Поглавје 14: Транспортна политика

Постигнат е ограничен напредок во областа на **патниот сообраќај**. Сè уште е потребно да се донесе обемно ново законодавство за да се постигне усогласување со *acquis* на ова поле. Подготовките во оваа област се во рана фаза.

Забележан е добар напредок во однос на железничкиот сообраќај. Треба да се донесат правила за спроведување за изведба на градежни работи и одржување на железничките пруги и на електровозовите. Во 2005 година, *Македонски железници* го намали бројот на вработени за 680. Владата го одобри планот за трансформација на *Македонски железници* во две компании во државна сопственост: *Јавно претпријатие за железничка инфраструктура*, која ќе ја раководи железничката инфраструктура и акционерско друштво *Македонски железници транспорт*, која ќе обезбедува транспортни услуги. Преструктурирањето е дел од акцискиот план што го одобри Владата, а кој вклучува програма за намалување на долговите, отпуштање вработени, продажба на средствата што не се суштински за основната дејност и изработка на петгодишен план. Освен тоа, Владата одобри и инвестициска програма за железничкиот сектор за 2006 година, со кој се распределуваат 2,5 милиони евра за реконструкција и одржување на железницата. Меѓутоа, финансиската состојба на железничката компанија и натаму е лоша, а нивото на заостанати долгови е сè уште високо. Обврските за јавни услуги сè уште не се намирани. Не е постигнат напредок во поглед на правилата за превоз на опасни стоки. Подготовките во овој сектор се одвиваат според предвиденото.

Новиот Закон за воздухопловство, кој влезе во сила во февруари 2006 година, претставува значителен напредок на полето на **воздушниот сообраќај**. Со него се предвидува основање две независни институции, со што се овозможува

издвојување на регулаторните и оперативните функции. Агенцијата за цивилно воздухопловство ќе ги преземе регулаторните функции, додека акционерското друштво со еден акционер - Државата - ќе обезбедува услуги во воздушниот сообраќај. Со Законот, исто така, се предвидува и основање независно тело за истраги во случај на несреќи и сериозни инциденти, како и независен координатор за доделување на слотови. Со потпишување на Спогодбата за заедничка европска воздухопловна област (ЕЦАА), Република Македонија презеде обврска да се интегрира во внатрешниот пазар на авионски превоз во ЕУ и да ги применува стандардите на ЕУ во поглед на авионскиот превоз. За тоа ќе биде потребно спроведување на ЕЦАА во пракса и брзо спроведување на првата преодна фаза на односното *acquis* за авионскиот превоз, вклучително и услови за пристап на пазарот, безбедност, сигурност, аеродромска политика, еколошки и социјални прашања и контрола на авиосообраќајот, во согласност со краткорочните приоритети на Европското партнерство.

Не е постигнат значителен напредок во областите на **комбинираниот транспорт, внатрешната пловидба и државната помош.**

Заклучок

Република Македонија постигна задоволителен напредок во одредени области на транспортната политика. Сепак, потребни се значителни напори за усогласување на законодавството со *acquis* и за зајакнување на административниот капацитет во сите сектори на транспортот.

4.15. Поглавје 15: Енергија

Постигнат е одреден напредок во однос на **сигурноста на снабдувањето со енергија**. Република Македонија во моментот поседува резерви на нафта кои се доволни за 56 денови просечна потрошувачка. Новиот Закон за енергетика, донесен во мај, предвидува изготвување на Стратегија за долгорочен развој на енергетскиот сектор. Подготовките во оваа област се во напредната фаза.

Можеме да констатираме значителен напредок во поглед на **внатрешниот пазар на енергија**. Македонија го ратификуваше Договорот за основање на енергетската заедницата во мај. Новиот Закон за енергетика, меѓу другото, ги уредува енергетската политика, регулаторниот орган, изградбата на нови објекти, пазарот на електрична енергија, пазарот на природен гас, пазарот на нафта и нафтени деривати, пазарот на топлотна и геотермална енергија, издавањето дозволи, енергетската ефикасност и обновливите извори на енергија, а содржи и одредби за надзор и казни одредби. Потребно е да се изготват соодветни подзаконски акти преку кои ќе се спроведува законот. Исто така, постои потреба од значително зајакнување на административниот капацитет во енергетскиот сектор, а особено внимание треба да се посвети на независноста на Регулаторната комисија за енергија.

Државната електроенергетска компанија беше реструктурирана и поделена во три компании. Во март беше заокружена приватизацијата на „ЕСМ дистрибуција“. Донесена е одлука за приватизација и на преостанатите две компании. Подготовките во оваа област се одвиваат во вистинска насока.

Немаше позначајни случувања во делот на она што претставува **државна помош.**

Направен е одреден напредок и на полето на **енергетската ефикасност и обновливата енергија**, за што новиот Закон за енергетика бара донесување на стратегија за период од 10 години. Останува задачата да се донесат подзаконски акти за енергетска ефикасност и обновлива енергија. Во март беше донесена Програма за одржливо снабдување со енергија која е насочена кон зголемување на инвестициите во областите на енергетска ефикасност и обновлива енергија, а особено кон отстранување на финансиските и административни пречки. Потребни се значајни дополнителни напори за зголемување на учеството на обновливите извори на енергија, согласно со барањата на директивите за обновлива енергија во делот на транспортот и електричната енергија. Подготовките во оваа област се во рана фаза.

Направен е одреден напредок и во полето на **нуклеарната енергија**. Република Македонија нема нуклеарни постројки за производство на енергија или за истражување, капацитети за циклуси на нуклеарно гориво, ниту, пак, намера за развој на нуклеарни капацитети. По нејзината ратификација, меѓународната Конвенција за нуклеарна безбедност влезе во сила во Македонија во јуни 2006 година. Постигнат е ограничен напредок во областа на **нуклеарната безбедност и заштитата од зрачења**. Изготвен е национален Регистар на извори на јонизирачки зрачења во рамките на Дирекцијата за безбедност од радијација. Дирекцијата има издадено 18 дозволи. Земјата стана членка на Центарот за реагирање на вонредни состојби на Меѓународната агенција за атомска енергија (ИАЕА) и на Европската платформа за размена на податоци за радиоактивност (ЕУРДЕП). Сепак, Македонија сè уште треба да го усогласува своето законодавство со европското во однос на заштитата од зрачења, како и да обезбеди усогласеност со барањата и постапките на Договорот за Европската заедница за атомска енергија (Еуроатом), особено во поглед на мониторингот на животната средина и заштитата од зрачења во врска со медицинските и индустриските апликации. Подготовките во оваа област се во рана фаза. Земјата, исто така, ќе треба да ѝ пристапи на Заедничката конвенција за безбедност на управувањето со потрошено гориво и за безбедност на управувањето со радиоактивен отпад, за која Еуроатом стана договорна страна во јануари 2006 година.

Заклучок

Република Македонија постигна значителен напредок во делови од енергетскиот сектор, особено во поглед на законодавството за внатрешниот пазар на енергија. Сепак, донесувањето на потребните подзаконски акти претставува приоритет, особено од аспект на обврските кои произлегуваат од Договорот за енергија на Заедницата.

4.16. Поглавје 16: Оданочување

Во областа на **индиректно оданочување**, остварен е добар напредок. Изменети се неколку закони со цел подобрување на управувањето со даночните приходи и нивната наплата. Воведена е можноста за одложено плаќање на *ДДВ* при увоз во рок од 15 дена по барање на даночниот обврзник. Ослободувањето од *ДДВ* при увоз е усогласено со одредбите од Царинскиот законик. Меѓутоа, воведена е намалена стапка на *ДДВ* за земјоделски машини, што отстапува од *acquis*. Се донесе Законот за даночна постака и Законот за Управа за јавни приходи беше

изменет со цел понатамошно дефинирање на институционалната улога и организациска поставеност на Управата за јавни приходи. Донесени се закони според кои фискалната дискриминација во однос на увезените тутунски производи ќе се укине од 1 јануари 2007 година.

Во областа на **директно оданочување** и взаемна помош, со измените во Законот за данок на добивка и Законот за данок на доход (персонален) се вовеле данок по задршка за приходи на странски правни лица (дивиденди, авторски хонорари, недвижен имот, одредени видови на интелектуални услуги, итн.). Овие измени не се во согласност со *acquis*.

Потребно е дополнително прилагодување на законите со цел законската рамка да биде во согласност со *acquis*. Генерално, Република Македонија оствари умерено ниво на усогласеност во оваа фаза.

Не можат да се посочат активности во врска со **административната соработка**.

Остварен е одреден напредок во врска со административниот капацитет. Управата за јавни приходи започна амбициозна реформа за реструктурирање на својата организациска поставеност и за зајакнување на својот капацитет. Основана е Дирекција на големи даночни обврзници, која ќе опфати околу 130 големи даночни обврзници во земјата. Ангажиран е дополнителен персонал. И покрај реорганизацијата, бројот на даночни инспектори и понатаму не е доволен.

Меѓутоа, ефикасноста на наплатата на даноци сè уште предизвикува загриженост, особено во врска со **директното оданочување**. Приходите од персоналниот данок на доход и понатаму се под просекот во ЕУ, посочувајќи на слабата страна на администрацијата во областа на наплатата на даноци.

Во врска со етиката и мерките за спречување на корупцијата, бројот на дисциплински мерки против вработените е незначителен. Меѓутоа, на телефонската линија за пријавување на случаи на корупција се пријавени 3461 случаи што доведе до спроведување на 2178 активности на инспекција. Воспоставена е служба за електронски даночни услуги во Дирекцијата на големи даночни обврзници со цел да се овозможи електронско доставување на даночни пријави до Дирекцијата. Управата за јавни приходи воспостави централен регистар за обезбедување на единствен даночен број за ново регистрираните трговски друштва преку едношалтерски систем. Администрацијата треба и понатаму да се зајакнува и во смисла на персонал и во смисла на опрема. Потребно е да се развие сеопфатна стратегија за информатичка технологија, вклучувајќи меѓусебно поврзување со компјутерските системи на Заедницата.

Заклучок

Остварен е напредок во усогласување на законодавството во областа на оданочување. Потребни се значителни напори за дополнително усогласување на законодавството, за обезбедување на ефикасно спроведување на законодавството, како и за зајакнување на административниот капацитет во областа на наплата на даноците.

4.17. Поглавје 17: Економска и монетарна унија

Во врска со **монетарната политика**, не е забележан напредок. Република Македонија ќе треба да продолжи со спроведување на потребните измени во нејзината институционална и правна рамка. Поконкретно, Народна банка (НБРМ) треба да утврди второстепена цел со која ќе се овозможува општите економски цели на Европската заедница да имаат предност пред домашните цели. Исто така, таа треба да донесе соодветни правила и структури поврзани со интеграцијата на НБРМ во Европскиот систем на централни банки до нејзиното пристапување во ЕУ. Мора да се донесе посебно законодавство со кое ќе се воспостави целосна институционална и финансиска независност на НБРМ и лична независност на нејзиното високо раководство. Сè уште постојат одредени законски одредби со кои не се спречува финансирањето на јавниот сектор или со кои се овозможува привилигиран пристап на јавните органи до финансиските инструменти. Сепак, целокупните подготовки во областа на монетарната политика се одвиваат според планираното.

Во врска со одредбите за **економската политика**, земјата има постигнато одреден напредок. Новата стратегија за управување со јавен долг придонесува за зајакнување на административниот капацитет и подобрување на координацијата на фискалната политика. Меѓутоа, потребни се дополнителни напори за зајакнување на административниот капацитет, особено во врска со фискалната администрација. Генерално, во областа на економската политика, подготовките се во тек.

Заклучок

Остварен е мал напредок во областа на економската и монетарната политика. Сепак, во главно, подготовките за усогласување со *acquis* добро напредуваат.

4.18. Поглавје 18: Статистика

Постигнат е напредок на полето на **статистичката инфраструктура**. Законот за државна статистика сè уште треба да се менува за да се покријат недостатоците, на пример, за дефинирање на официјалните статистики, делокругот на работење на Советот за статистика и назначување на врвни менаџери во Државниот завод за статистика. Административниот деловен регистар е префрлен од Заводот за статистика во Централниот регистар и е отворен за воспоставување статистички деловен регистар. И покрај подобрената соработка меѓу давателите на податоци и производителите на податоци, напредокот на ова поле е незадоволителен. И не само тоа, туку на разните статистички институции им треба значителен развој на нивните административни капацитети во смисла на инфраструктура, како и човекови и финансиски ресурси, за да можат да преземаат последователни активности и да испорачуваат навремени, веродостојни и прецизни статистички податоци согласно со стандардите на ЕУ. Згора на тоа, честите промени во раководството во изминативе години, вклучувајќи ја и оваа со промената на власта, го забавуваат спроведувањето на *acquis* за статистика бидејќи ваквите промени создаваат нестабилности и промена на приоритетите. Свкупно гледано, на полето на статистичката инфраструктура земјата има постигнато умерен напредок.

Солиден напредок е постигнат во врска со **класификациите** и стандардите. Се подобрува сообразноста со стандардите на ЕУ, а усвоени се и НАЦЕ рев. 1.1 (различни статистички квалификации на економските активности) и ПРОДКОМ 2005 стандардите. Република Македонија достави предлог за статистички региони до Еуростат. Сè уште не е постигнат договор, а и не е почнато со производството на регионални статистички податоци. Подготовките на ова поле се во рамките на предвиденото (види исто *Поглавје 22: Регионална политика и координација на структурни инструменти*).

Што се однесува до **секторската статистика**, може да се види напредок на следниве полиња:

За *демографска и социјална статистика*, производството на статистички податоци за работна сила и анкетата за буџет на домаќинствата се подобрени и опсегот е проширен. Понатаму, објавени се резултатите од првата анкета хармонизирана со ЕУ за употреба на времето.

Во врска со *макроекономските статистички податоци*, во Министерството за финансии почна работата на производство на статистички податоци за финансиите на владата согласно со меѓународниот стандард ГФС 2001 (Статистики за финансиите на владата), што претставува напредок кон имплементација на стандардите на ЕУ на ова поле. Државниот завод за статистика го подобри системот на производство на податоци и изворите на податоци за националните сметки. На пример, рамките за пресметување на невидливата економија се и понатаму развиени и е пресметан кварталниот домашен бруто-производ во тековни цени. Некои од подобрувањата дадоа видливи резултати, како на пример објавувањето на БДП за референтната година 2000 со примена на табелите на понуда и побарувачка и објавување на хармонизираните податоци за животна средина за референтните години 1998-2004.

Во врска со *статистичките податоци за земјоделство и рибарство*, главниот напредок е во донесување на Законот за попис на земјоделството во Република Македонија, кој беше одложуван неколкупати. Законот вклучува одредби за подготовка, организација и спроведување на пописот на земјоделството за 2006 година (*види исто Поглавје 11: Земјоделство и рурален развој*). Државниот завод за статистика почна со месечно објавување на ценовните индекси.

Заклучок

Постигнат е одреден напредок на полето на статистиката. Меѓутоа, потребно е понатамошно усогласување со *acquis*, како и значајно зајакнување на административниот капацитет. Подготовките за усогласување со *acquis* се навремени.

4.19. Поглавје 19: Вработување и социјална политика

Не е остварен дополнителен напредок во областа на **трудовото право**. Спроведена е студија како последователна активност на спроведувањето на Законот за работни односи од 2005 година, со цел да се обезбеди генерален преглед на усогласеноста со директивите на ЕУ. Поконкретно, во извештајот подготвен во рамките на КАРДС проект е наведено дека иако во новиот Закон за работни односи се опфатени одредени принципи од законодавството на ЕУ,

сепак тој не е целосно усогласен со законодавството на ЕУ. Во извештајот е наведено дека седум директиви на ЕУ сè уште не се транспонирани, а други дванаесет директиви се транспонирани само делумно.

Остварен е ограничен напредок во областа на **здравствена заштита и заштита на работно место**. Законот беше усвоен во декември со цел транспонирање на законодавството на ЕУ во областа на заштита при работа со екрани. Меѓутоа, голем дел од законодавството на ЕУ останува да се транспонира. Потребни се дополнителни напори за да се обезбеди спроведување и применување на законските одредби во практика. Подготовките во оваа област напредуваат со бавно темпо.

Не може да се посочат значителни активности во областа на **социјална вклученост**.

Во областа на **социјален дијалог**, напредокот е ограничен. Оперативниот капацитет на Економско-социјалниот совет е намален во 2006 година во споредба со 2005 година, во кој период се одржуваа редовни месечни состаноци. Крајниот рок за усогласување на колективните договори со новиот Закон за работни односи беше во февруари 2006 година (6 месеци откако законот влезе во сила), но ова е само делумно исполнето. Општиот колективен договор за приватниот сектор се потпиша во јуни 2006 година, додека колективниот договор за јавниот сектор сè уште не е потпишан.

Остварен е умерен напредок во областа на **политиката на вработување**. Развиена е стратегија за вработување во која се дефинирани целите за 2010 година во согласност со Европската стратегија и насоки за вработување во согласност со ревидираната Стратегија од Лисабон. Подготвен е втор Национален план за вработување за периодот 2006-2008 година. Преземени се неколку иницијативи за реформа на системот за надомест во случај на невработеност, за поттикнување на привременото вработување и за вработување на постари работници кои се технолошки вишок. Меѓутоа, невработеноста и понатаму е голема. Имајќи ги предвид големите предизвици во оваа област, потребни се дополнителни и значителни напори.

Подготовките за **Европскиот социјален фонд** започнаа во рамките на претпристапниот инструмент.

Остварен е одреден напредок во областа на **социјална заштита**. Спроведувањето на реформата на пензискиот систем започна во јануари. Со основањето на ново одделение за инспекција на социјалната заштита во рамките на одговорното министерство се зајакна административниот капацитет. Вложени се дополнителни напори за децентрализирање на системот. Потребни се нови закони со цел усогласување со законодавството на ЕУ, а потребните подготовки во оваа област се во тек.

Не може да се посочат посебни активности во областа на **борба против дискриминацијата**.

Остварен е значителен напредок во областа на **еднакви можности**. Усвоен е Законот за еднакви можности на жените и мажите. Законот има за цел да ги вгради дефинициите од ЕУ за индиректна дискриминација и вознемирување како облик на дискриминација, како и одредбите за терет на докажување, во националното законодавство. Со новиот закон се подобруваат институционалните механизми за еднакви можности преку основање на

одделение за еднакви можности во Министерството за труд и социјална политика и преку обврзување на локалните власти да основаат комитети за еднакви можности и да назначат координатори за еднакви можности. Остварен е напредок во голем број области, вклучувајќи го и образованието, здравствената заштита, политичкото учество и невладиниот сектор, но сепак постои потреба за дополнителни активности во врска со вработувањето, состојбата на жените во руралните области, состојбата на жените од етничките малцинства, насилството и тргувањето со жени. Подготовките во оваа област добро напредуваат.

Заклучок

Остварен е значителен напредок во областа на социјалната политика и вработувањето, главно во врска со законите за работни односи и еднакви можности. Меѓутоа, останува да се транспонира голем дел од законодавството на ЕУ, особено во областа на здравствена заштита и заштита на работно место. Потребни се значителни напори во областа на политиката на вработување со цел да се реши тешката состојба на пазарот на работна сила.

4.20. Поглавје 20: Претпријатија и индустриска политика

Забележан е одреден напредок во областа на **принципите кои се однесуваат на претпријатија и индустриска политика**. Приватизацијата на претпријатијата во државна сопственост во голема мера е завршена. Агенцијата за приватизација се затвори во октомври 2005 година, и најголем дел од нејзиниот преостанат имот се пренесе во Фондот за пензиско и инвалидско осигурување. Воведувањето на едношалтерски систем за регистрација на трговски друштва позитивно влијаеше врз деловното окружување (*Исто така види Поглавје 6 - Право на трговски друштва*). Постигнат е дополнителен напредок во отстранување на одредени пречки со кои се соочуваа МСП. Шемата за кредитни гаранции стана оперативна кон крајот на 2005 година. Фондот започна да работи со буџет во износ од 4,5 милиони евра, кој го сочинуваа државни средства и средства од донатори. Воведен е ваучер систем за обука и советодавни услуги. Земјата започна да вложува напори за поттикнување на конкурентноста на МСП и започна со нова иницијатива, „Сонце на годината“, во која компаниите се натпреваруваат за најдобар домашен производ. Исто така, остварен е напредок во областа на иновации и трансфер на технологии. Во моментот постојат три центри за трансфер на технологии и технолошки парк. Земјата ја спроведува Европската повелба за мали претпријатија, иако доцни во одредени области.

Со основањето на сектор за економски реформи во рамките на Генералниот секретаријат на Владата се зајакна административниот капацитет на земјата во врска со претпријатијата и индустриската политика. Тоа ќе обезбеди институционална поддршка за координативното тело на Владата за економски реформи, ќе развие методологија за процена на влијанието на регулативата и ќе ја зајакне комуникацијата со приватниот сектор, особено со бизнис секторот. Новото одделение за индустриска политика при Министерството за економија подготвува студија за показатели на конкуренција. Оваа група на показатели ќе се користи за развој на индустриската стратегија.

Во јуни 2006 година, земјата донесе нов Закон за насочено образование, со кој се воведува изучувањето на претприемништвото како составен дел од средното образование.

Остварен е одреден напредок кај поттикнувањето на он-лајн пристапот за претприемачи. Во јули 2006 година се вовеле системите за електронско доставување на даночни пријави. Со него се овозможува даночните пријави да се доставуваат он-лајн, но во моментот го користат единствено поголемите даночни обврзници.

Во 2006 година започна со работа првиот Центар за пренос на иновации во земјата.

Меѓутоа, Република Македонија сè уште нема индустриска стратегија, како и национална стратегија за технологија и иновации. Треба да се воведат процена на регулаторното влијание. Таквата процена е потребна за да се овозможи подобра искористеност на ИКТ технологиите, а со цел да се олесни комуникацијата со бизнис секторот, да се зајакне националната Агенција за МСП и да се подобри транспарентноста и влијанието на заедницата на МСП во смисла на дијалогот помеѓу Националниот совет за претприемништво и конкуренција. Подготовките во оваа област напредуваат со бавно темпо.

Не може да се посочат конкретни активности во областите на **претпријатија и инструменти на индустриска политика и секторски политики**. Подготовките во оваа област се во почетна фаза.

Заклучок

Остварен е напредок во областа на претпријатија и индустриска политика, главно ограничен на спроведувањето на принципите поврзани со претпријатијата и индустриската политика. Меѓутоа, потребни се дополнителни напори за развој на инструментите и секторските политики. Република Македонија сè уште нема индустриска стратегија и стратегија за технологија и за иновации. Земјата делумно ги исполнува условите на ЕУ во оваа област.

4.21. Поглавје 21: Трансевропски мрежи

Во областа на **транспортните мрежи** постигнат е значителен напредок. Република Македонија активно учествува во развојот на главната регионална транспортна мрежа и во Јужноевропската транспортна опсерваторија (ЈЕТО), особено преку усвојување на првиот Повеќегодишен оперативен (ролинг) план (ПОП) за периодот 2006 – 2010. Потребна е континуирана соработка во рамките на ЈЕТО во контекст на годишната ревизија на плановите, со цел да се постигне натамошен напредок во поглед на дефинирање на регионалните приоритети и координација на инвестициите.

Во однос на железничката мрежа, Босна и Херцеговина, Србија и Црна Гора, Хрватска, Турција, Украина, Молдавија и Република Македонија потпишаа меморандум за воспоставување мрежа во Југоисточна Европа со високи перформанси. Целта е да се изгради железничка мрежа што ќе работи со максимална брзина од 160 км/час до 2020 година. Подготовките во оваа област се во умерено напредната фаза.

Значителен напредок е постигнат на полето на енергетските мрежи. Во мај, Република Македонија го ратификуваше Договорот за енергетска заедница. Допрва претстои усвојување акциски план за спроведување на договорот. Во изградба е нова меѓусебна врска со Бугарија, како и дополнителна меѓусебна врска со Грција. Со оглед на тоа што е во тек и надградба на капацитетот на домашната трансмисијска мрежа, подготовките и во оваа област се многу напреднати.

Заклучок

Постигнат е одреден напредок во областа на трансевропските мрежи. Република Македонија учествува во регионалните иницијативи и е на добар пат во тој поглед. Меѓутоа, финансискиот инпут потребен за надградба на инфраструктурата и натаму останува суштинското критично тесно грло.

4.22. Поглавје 22: Регионална политика и координација на структурни инструменти

По реорганизирањето на локалната самоуправа постигнат е одреден напредок во однос на **територијалната организација**. Номенклатурата на територијалните единици за статистика (НТЕС) е ревидирана во согласност со класификацијата на Евростат НУТС. Државниот завод за статистика го поднесе својот официјален предлог за ревидираната НТЕС до Евростат. Сепак, еден од предложените региони на ниво НТЕС 3 (НУТС 3 на Евростат) не соодветствува со критериумот за големина, а територијалните нивоа НТЕС 4 и 5 (ЈАУ 1 и ЈАУ 2 на Евростат) опфаќаат релативно големи единици. Потребни се натамошни напори за да се достави соодветна и веродостојна статистика за нивото НТЕС 3 (*видете Поглавје 18 – Статистика*). Подготовките во оваа област се умерено напреднати.

Постигнат е одреден напредок во **законодавната рамка**. Новиот Закон за буџет вклучува механизми за повеќегодишно програмирање на буџетот со тригодишни буџетски проекции. Потребен е Закон за регионален развој за усогласување со одредбите на Структурните и кохезивните фондови на ЕУ. Подготовките во оваа област се во рана фаза.

Постигнат е ограничен напредок во **институционалната рамка**. Во ноември, Владата основа меѓуресорско тело да го координира изготвувањето на стратегијата за регионален развој, под раководство на Министерот за локална самоуправа. Во мај, Владата основа меѓуресорско тело за да ја координира подготовката на националниот план за развој за периодот од 2007 до 2013 година, под раководство на Министерот за финансии. Улогата на локалната администрација во понатамошното управување со структурните и кохезивните фондови треба допрва да се утврди. Не постои регионално ниво на владеење, бидејќи регионите на НТЕС 3 се само статистички региони. Законот за локална самоуправа пропишува соработка меѓу општините на заеднички развојни проекти. Меѓутоа, сè уште не постојат структури за координација меѓу државното и локалното ниво. Подготовките во оваа област се во рана фаза.

Не може да се укаже на значителен развој во областите на **административен капацитет, програмирање, следење и оценување**. Дополнително треба да се основа агенција што ќе ги спроведува регионалните и социјалните компоненти, којашто ќе биде претходник на управата што ќе ги спроведува структурните и

кохезивните фондови. Дополнително треба да се изготват соодветни системи и механизми за следење и оценување на квалитетот и влијанието на развојните програми. Подготовките во овие области се во рана фаза.

Може да се забележи ограничен напредок во областа на **системите за финансиско управување и контрола**. Министерството за финансии е одговорната институција за управување со фондовите на ЕУ, а веќе има основано одделение за управување со фондовите на ЕУ (Националниот фонд) и централно одделение за финансирање и склучување договори. Подготовките во оваа област се умерено напреднати.

Заклучок

Постои ограничен напредок во областа на регионална политика и координација на структурни инструменти. Усогласувањето на *acquis* во оваа област е во рана фаза. Потребни се значителни напори за усогласување на законодавството со *acquis* и зајакнување на институционалната рамка и административниот капацитет.

4.23. Поглавје 23: Правосудство и фундаментални права

Постигнат е напредок во областа на **правосудството**, главно на ниво на законодавството во согласност со измените на Уставот направени во декември.

Со донесување на Законот за Академија за обука на судии и јавни обвинители, Законот за судовите и Законот за Судскиот совет, изменети се правилата за назначување на судии. Овие закони имаат за цел да ја зајакнат **независноста** на судството. Собранието повеќе нема да има ингеренции во изборот на судии. Судиите и претседателите на судовите ќе ги избира Судскиот совет со две третини од гласовите на своите 15 членови.

Што се однесува до јавните обвинители, измената на Уставот предвидува само државниот јавен обвинител да биде назначен од страна на Собранието. Исто така намалена е и улогата на Владата при изборот на државниот јавен обвинител. Владата, пред да му предложи кандидат на Собранието, треба да добие согласност од Советот на јавни обвинители. Мандатот трае шест години и може да се обновува. Замениците јавни обвинители се назначуваат на неопределен период од страна на Советот на јавни обвинители, кој што, исто така, е одговорен за нивно разрешување. Условите за назначување или разрешување на јавните обвинители и нивните заменици ќе се регулираат со закон што допрва треба да се донесе. Меѓутоа, спроведувањето на Законот за Судскиот совет беше поддржан во отсуство на консензус во однос на номинирањето на членови на Советот.

Преземени се чекори за зајакнување на *дисциплинските постапки*. Дваесет и седум судии беа разрешени поради некомпетентност или небрежност. Дисциплинските правила се изменети. Судскиот совет ќе одлучува по прекинување на судската функција и разрешување на судии во случај на сериозни дисциплински прекршувања, непрофесионален или небрежен однос при извршување на нивната судска функција. Судиите и претседателите на судовите имаат право на жалба пред независна комисија на судии. Правилата за имунитет, исто така, се променети со измените во Уставот, така што имунитетот за обвинителите е укинат.

Во однос на **непристрасноста**, покренати се неколку судски постапки за корупција против судии и јавни обвинители.

Што се однесува до **професионалноста и стручноста**, зголемени се професионалните барања за судии на Апелационите судови и на Врховниот суд. Во јануари, во согласност со законот, беше основана Академија за обука на судии и јавни обвинители, финансирана од државниот буџет. Кандидатите за основен суд ќе треба да завршат обука на новата академија. Приемот ќе се заснова на анонимен испит. Меѓутоа, академијата сè уште не е оперативна и имаше одлагање на изборот на нејзин директор и на извршен директор.

Преземени се чекори за подобрување на **ефикасноста** на судството. *Буџетот* за судовите за 2006 година е зголемен за 3% во споредба со 2005 година, за околу 21,1 милиони евра. Оваа сума останува недоволна за да се покријат тековните трошоци во судството и долговите на судовите (1,4 милиони евра, најмногу поради поштенски трошоци за врачување на судски покани). Буџетот на Јавното обвинителство е зголемен за 12%, за 3,7 милиони евра.

Тековно се спроведува компјутеризација на судовите за да се зголеми капацитетот за раководење со предметите. Сепак, *инфраструктурата и опремата* остануваат сериозен проблем за судството. Бројот на судии и обвинители е незначително намален (на 624 судии и 187 обвинители, во споредба со 635 судии и 193 обвинители во 2005 година).

Бројот на вработени во судската администрација е намален. Извештајот на Апелациониот суд во Скопје од 2005 година посочува на недостатокот од судии и експерти, и на недостатокот од доволни буџетски средства со оглед на тоа што бројот на предмети на еден судија се зголемил за два пати во споредба со 2000 година.

Вкупниот број на нерешени предмети во основните судови беше 937756. Во 2006 година заведени се 534548 предмети. Големиот број на прекршочни и извршни предмети и натаму останува главна причина за неефикасноста на судството. Врховниот суд и натаму е преоптоварен, најмногу со управни предмети кои сочинуваат 80% од вкупно добиените нови предмети.

Во мај е донесен Законот за медијација со кој се воведува концептот на алтернативно решавање на спорови во одредени граѓански предмети, како и во трговски предмети, со што ќе се намали оптоварувањето на судовите. Назначени се шеесет медијатори. Законот ќе влезе во сила во ноември 2006 година. Законите за парнична постапка и Законот за извршување на граѓански пресуди, донесени во 2005 година со цел да се подобри извршувањето на пресудите, влегоа во сила во јануари и мај соодветно. Од јуни, новите извршители добиле 2926 барања за извршување, од кои 1201 се спроведени.

Во согласност со Стратегијата за реформа во судството, во декември беа направени измени на Уставот со кои во мај се овозможи донесување на нови закони за судовите, за Судскиот совет, за прекршоци и за управни спорови. Сепак, освен Законот за Судски совет кој влезе во сила во септември 2006 година, другите закони ќе влезат во сила во 2007 година. Во пракса, судството се соочува со истите сериозни недостатоци прикажани во Мислењето.

Севкупно, Република Македонија постигна напредок во уставната и правна рамка на реформата во судството. Сепак, реформата е во рана фаза, а

подобрувањето на независноста и ефикасноста на судството и понатаму останува најголемиот предизвик.

Постигнат е одреден напредок и во областа на **антикорупциските мерки и политика**. Корупцијата и понатаму останува широко распространета и претставува еден од главните проблеми на земјата.

Правната и институционална рамка со која за справување со корупцијата е зајакната. Со измените на Уставот и на соодветните закони, изменети се правилата за имунитет, во склад со препораките на Групата држави на Советот на Европа против корупција (ГРЕКО). Имуитет може да му се додели само на Премиерот, којшто може да биде укинат од страна на Собранието. Реформата во судството, особено промените при изборот на судии и обвинители, беше, исто така, препорака од страна на ГРЕКО за подобро спречување на корупцијата. Промените во Изборниот законик, пред парламентарните избори во јули, вклучуваа и обврска на секоја политичка партија да даде отчет за средствата потрошени за изборната кампања.

Имаше одреден напредок во подобрување на транспарентноста на јавните активности, особено со донесувањето на Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер во февруари и преземените мерки во областа на јавните набавки (*видете Поглавје 5 - Јавни набавки*). Новата влада презентираше пакет дополнителни мерки кои целат кон подобрување на борбата против корупцијата.

Државната комисија за спречување на корупција продолжи да го следи спроведувањето на Програмата за спречување и потиснување на корупцијата. Покренати се прекршочни постапки против 30 пратеници поради тоа што не доставиле извештај за имотната состојба во рокот предвиден со Законот за спречување на корупцијата. Односот помеѓу Државната комисија за спречување на корупција и Јавниот обвинител е подобрен и е поконструктивен. Во април беше основано меѓуресорско тело кое ќе ги координира активностите на сите органи вклучени во борбата против корупцијата. На оперативно ниво постои тековна соработка помеѓу Јавното обвинителство и соодветните служби во Министерството за внатрешни работи, а особено е подобрена соработката со специјализираното одделение за борба против организираниот криминал.

Меѓутоа, конкретните резултати во борбата против корупцијата зависат од понатамошно зајакнување на институциите, поголема транспарентност при донесување на јавни одлуки и целосно спроведување на донесеното законодавство. Конвенцијата на ОЕЦД за борба против поткуп на странски јавни функционери во меѓународни деловни трансакции допрва треба да биде потпишана. Конвенцијата на ОН против корупција допрва треба да биде ратификувана. Потребен е дополнителен напредок во спроведувањето на правилата за спречување на перење на пари. Целосно треба да се одговори на проблемот со преклопувањето на одговорности и недоволната размена на информации меѓу телата што ги спроведуваат законите во борбата против корупцијата. Еден полицаец е обвинет за примање на поткуп, а покрената е и една кривична постапка против царински службеник. Потребен е дополнителен капацитет за истражување и судско гонење против корупцијата.

Севкупно, корупцијата и понатаму е широко распространета во Република Македонија и влијае на многу аспекти од општеството. Недостатокот од добро

влееење, од транспарентност и одговорност кај јавната администрација, како и од добро поставени правила за конфликт на интереси, ја олеснуваат корупцијата. Земајќи ги предвид предизвиците со кои треба да се соочи земјата, потребна е многу силна политичка заложба.

Во однос на **фундаменталните права**, има неколку нови постигнувања.

Народниот правобранител има зголемена улога во бранењето на личните права. Во 2005 година има добиено 3935 поплаки, што претставува зголемување за 56% во споредба со 2004 година. Од вкупно 2729 обработени поплаки, утврдени се 504 прекршоци, а во тек се 1206 истраги. 887 поплаки биле доставени до замениците народни правобранители во регионалните канцеларии. Најголем број прекршоци се утврдени на полето на права на сопственост (29%), потоа при интервенирање на полицијата (17%), работни односи (11%) и судски активности (10%). Од јануари, министерствата и другите административни тела на секои три месеци треба да достават до Владата извештај во однос на спроведување на препораките или барањата од страна на Народниот правобранител. Сè уште постои простор за подобрување на соработката, а особено од страна на Министерството за внатрешни работи.

Што се однесува до *забраната за тортура и нехуман и понижувачки третман и казнување*, постигнати се позитивни промени во секторот на Министерството за внатрешни работи за внатрешна контрола и професионални стандарди што работеше кон зајакнување на способноста за истражување на поплаки за малтретирање од страна на полицијата и корупција. И понатаму се случуваат инциденти на малтретирање, особено во тек на апсење и притвор. Треба да се зајакнат механизмите за истражување, вклучувајќи ја и соработката меѓу Народниот правобранител и Министерството за внатрешни работи. Постоеше загриженост поради зголемениот број на смртни случаи, вклучувајќи ги и самоубиствата, во затворите. Треба целосно да се спроведат препораките од страна на Комитетот на Советот на Европа за спречување на тортура и нехуман и понижувачки третман и казнување, кој што спроведе инспекции во мај.

Што се однесува до *почитувањето на приватниот и фамилијарниот живот и комуникациите*, во отсуство на соодветна правна рамка, сè уште постои телекомуникациско прислушување. На ова мора да се одговори без одложување.

Во декември беше донесено законодавство за *заштита на лични податоци*, со транзициски период од две години. Телото за супервизија (Дирекцијата за заштита на личните податоци) е оперативно. Законот за државни службеници беше изменет за да им се овозможи на вработените во Дирекцијата за заштита на личните податоци да се здобијат со статус на државни службеници. Меѓутоа, Република Македонија сè уште го нема потпишано дополнителниот протокол на Конвенцијата на Советот на Европа за заштита на лица при автоматска обработка на лични податоци кој се однесува на органите за супервизија и прекуграничен проток на податоци. Дирекцијата за заштита на личните податоци сè уште има потреба од дополнителен капацитет.

На полето на *слобода на мислата, совеста и религијата*, сè уште се разгледува Законот за верските заедници и религиозните групи. Предлог-измените треба да овозможат послободни постапки за регистрација на религиозни институции и да

ги отстранат сите останати пречки за слободно практикување на религиските уверувања.

Правната гаранција за *слободата на изразувањето и информациите* беше дополнително зајакната со укинувањето на затворската казна како можна казна за клеветата. Потребно е понатамошно зајакнување на економската и финансиската независност на медиумите.

На полето на *полова еднаквост*, во мај беше донесен Закон за еднакви можности за мажите и жените. Спроведувањето на Конвенцијата на ОН за елиминирање на дискриминацијата на жените е општо позитивно оценета од страна на ОН во многу области. Сепак, нема посебен напредок во однос на дефинирањето на силување и мерките против домашно насилство и сексуална злоупотреба, каде и понатаму останува високото ниво на ретки судски предмети.

Правото на сопственост е заштитено. Сепак, напредокот на процесот на враќање на имот што бил конфискуван за време на режимот на Југославија е многу бавен. Според Министерството за финансии, донесени се одлуки за 8549 од вкупно 21986 поднесени пријави во периодот од 2000 до 2005 година. Нема напредок во прашањето на враќање на имотот на Православната црква и на Исламската заедница.

Во однос на прашањето на *недискриминација*, не постои конкретна кривична одредба за забрана на дела на ксенофобија.

Гарантирани се основните начела што се однесуваат на *правото на ефикасна правна помош и правично судење*. Треба да се преземат подготвителни чекори за понатамошен развој на правната рамка за заштита на сведоците на начин на кој ќе се обезбеди безбедноста на чувствителните сведоци соодветно да е балансирана со правото на одбрана на обвинетиот.

Законот за кривична постапка беше изменет за да се укине задолжителниот притвор пред судењето, во согласност со судската пракса на Европскиот суд за човекови права. Сепак, сè уште е нејасна употребата на „информативните разговори“ од страна на полицијата. Потребно е постојано да се вложуваат напори во обука и подигнување на свеста за човековите права.

Во февруари, Владата донесе акциски план за заштита на *правата на децата*. Овој план беше надополнет со развојна програма за практична примена на правата на децата.

Правната рамка за правата на малцинствата гарантира високо ниво на заштита. Намален е бројот на поплаки во однос на *правата на малцинствата* упатени до Народниот правобранител (единаесет поплаки во 2004 година, четири во 2005 година). Што се однесува до употребата на јазиците на малцинствата, за непречено спроведување на постојните одредби ќе бидат потребни постојани заложби и дополнителни вложувања. За да се постигне одржлив напредок, потребно е дополнително зајакнување на дијалогот и градење на довербата меѓу заедниците.

Не е забележан значителен развој во однос на **правата на граѓаните на ЕУ**.

Заклучок

Во главно, постои одреден напредок во областа на судството и фундаменталните права. Уставот и правната рамка се изменети за да се

овозвозможи спроведувањето на реформата во судството. Постигнат е одреден напредок во правната и институционална рамка во борбата против корупцијата. Меѓутоа, реформата во судството е во рана фаза, а подобрувањето на независноста и ефикасноста на судството и понатаму останува најголемиот предизвик. Корупцијата останува широко распространета. Потребан е многу силна политичка волја. Постои дополнителен опсег за подобрување во однос на фундаменталните права (*види, исто така, Политички критериуми – Демократија и владеење на правото*). Состојбата со заштитата на личните податоци продолжува да претставува загрижувачко прашање.

4.24. Поглавје 24: Правда, слобода и безбедност

Постигнат е значителен напредок во областа на **миграцијата**. Донесен е нов Закон за странци што ќе влезе во сила во март 2007 година. Со него се регулираат влезот и прифаќањето, останувањето и престојот, присилното и доброволно враќање, незаконската миграција, трговијата со луѓе, статистика за миграцијата и заштита на податоци. Во март, Владата донесе стратегија, заедно со национален акциски план, за борба против нелегалната имиграција и трговија со луѓе. Беше ратификуван договорот за статусот и активностите во однос на Регионалната иницијатива за миграција, азил и бегалци. Потпишани се нови договори за реадмисија со Белгија, Холандија, Луксембург, Шпанија, Полска и Австрија. До сега Република Македонија има ратификувано дванаесет договори за реадмисија. Земјата изрази подготвеност да потпише договор за реадмисија со Заедницата. Неопходно е понатамошно усогласување со негативната визна листа на ЕУ. Граничната полиција откри 1303 илегални мигранти на граничните премини и спречи 749 илегални обиди за преминување на границата. Новото законодавство во најголема мера е во согласност со *acquis*, меѓутоа потребно е зајакнување на капацитетите за негово спроведување.

Нема постигнато поголем напредок на полето на **азилот**. Сè уште недостасува законодавство за спроведување на Законот за азил и привремена заштита. Законот сè уште не содржи одредби за дополнителна заштита. Неопходно е понатамошно усогласување на законодавството и административното зајакнување. Во оваа област, Република Македонија постигна умерен напредок.

Постигнат е значителен напредок во однос на **визната политика**. Продолжено е усогласувањето со позитивната визна листа на ЕУ преку укинување на условот за виза за сите останати нови земји-членки. Со неодамна донесениот Закон за странци, законодавството во голема мера е во согласност со *acquis*. Потребно е да се вложат дополнителни напори за да се зајакнат административните капацитети, особено преку воспоставување на национален информатички систем за управување со визниот режим и визен центар и да се обезбеди конзуларното одделение соодветно да се опреми и екипира. Подготовките во оваа област се скоро завршени. Во однос на безбедност на документите, преземени се значителни подготовки за започнување со издавање нови документи за идентификација, што ќе содржат и биометрички податоци.

Може да се забележи одреден напредок во областа на **надворешните граници и Шенген**. Во октомври 2005 година беше донесен акциски план за интегрирано управување со границите. Законот за контрола на државната граница беше донесен во мај. Во него се опфатени граничните проверки на

граничните премини и надгледување на границите, тој е правна рамка за спроведување на стратегијата за интегрирано управување со границите и го регулира односот меѓу надлежните власти. Мрежата за размена на податоци меѓу граничните премини е само делумно оперативна. Воспоставен е национален центар за управување со границите, но сè уште не е оперативен. Направена е надградба на инфраструктурата на граничниот премин Табановце (главниот граничен премин со Србија) и е во употреба од месец април. Во јуни е донесена одлука за категоризација на граничните премини.

Спроведувањето на стратегијата за интегрирано управување со границите треба непосредно да се следи. Потребно е да се вложат дополнителни напори за да се промени оперативното однесување на граничните службеници, односно од воен во цивилен пристап. Не е постигнат напредок во надградувањето на техничката опрема за анализа на документите на граничните премини. Република Македонија е значително напредната во однос на усогласување на *acquis* во областа на граничната контрола. Сепак, спроведувањето на реформата на граничната полиција беше одложено поради задоцнетото донесување на новиот Закон за полиција.

Постигнат е мал напредок во областа на **судската соработка на кривични и граѓански предмети**. Склучени се билатерални договори со Босна и Херцеговина за заемна правна помош, прашања во однос на права на сопственост, екстрадиција и заедничко извршување на судски постапки во кривични предмети. Одредени прашања остануваат отворени што се однесува до квалитетот на спроведувањето на *acquis*, како и целокупното функционирање и ефикасност на правосудниот систем. Подготовките во оваа област се умерено напреднати.

Може да се забележи ограничен напредок на полето на **полициската соработка и борбата против организираниот криминал**. Стратегијата за реформи во полицијата се спроведува на централно ниво и во однос на одделување на политичките и оперативни овластувања во рамките на Министерството за внатрешни работи и во однос на спроведувањето на националната стратегија за интегрирано управување со границите. Меѓутоа, реформата во полицијата се соочи со големо назадување во однос на процесот на децентрализација поради задоцнетото донесување на Законот за полиција и законодавство што треба да се спроведе (*види го, исто така, делот за политички критериуми*). Треба да се постигне напредок во однос на подготовките за поблиска соработка со ЕУРОПОЛ, особено во однос на придонесот кон европските проценки на закани за организиран криминал и капацитетите за проценка.

Ратификувани се Конвенцијата на ОН за борба против организираниот криминал и два од нејзините протоколи. Што се однесува до меѓународната соработка, потпишани се договори со Словенија, Швајцарија и Франција.

Постигнат е одреден напредок во однос на *трговијата со луѓе*. Владата донесе национална стратегија и акциски план за борба против трговијата со луѓе, како и акциски план за заштита на малолетниците. Спроведена е обука на судии, обвинители, полицијата и социјални работници. Република Македонија сè уште треба да работи на постигнување целосно усогласување со минималните стандарди за елиминирање на трговијата со луѓе.

Законот за заштита на сведоци и понатаму се спроведува преку донесување на правила и прописи, во месец март, за чување на податоци за заштитени лица и чување на оригиналните документи на заштитеното лице. Потребно е и понатаму да се унапреди програмата за заштита на сведоци со цел да се постигнат стандардите на ЕУ. Донесен е Законот за оружје што ќе влезе во сила во јануари 2007 година. Останува да се донесат подзаконски акти за негово спроведување. Во одделни делови на земјата сè уште постојат значителни недостатоци во механизмот на издавање меѓународни потерници за апсење.

Постигнат е напредок во областа на опремата и инфраструктурата. Испорачана е опрема за полициската единица за специјални задачи. Беше добиена техничка помош и обезбедена опрема за полицискиот радио и дигитален систем врз основа на националната стратегија за реформа во полицијата за да се задоволат потребите на регионалните центри. Реновирана е централната лабораторија за судска медицина, а со набавка на опрема во регионалните центри зголемен е капацитетот на полицијата за управување со докази и судска медицина. Со набавка на компјутерска опрема на секторот за разузнавачка анализа се овозможи надградба на неговиот капацитет.

Внатрешната соработка меѓу органите не ги задоволува меѓународните стандарди. Исто така, полициски работи врз основа на разузнавачки податоци и меѓународната оперативна соработка се сè уште недоволно развиени. Исто така, треба да се воспостави интегриран разузнавачки систем за внатрешна употреба на органите во борбата против организираниот и финансискиот криминал. Подготовките во оваа област се умерено напреднати.

Потребно е прилагодување на законодавството во областа на царинската соработка во кривични предмети со цел подготвено вклучување кон Конвенцијата за заемна помош и соработка меѓу земјите-членки (Неапол II) и Конвенцијата за користење на информатичката технологија за потребите на царината (Конвенцијата ЦИС). Треба да се направи проценка на потребниот број на царински работници и информатичка опрема, особено во спречувањето и борбата против криминалот.

Може да се забележи умерен напредок што се однесува до **борбата против тероризмот**. Република Македонија ги има ратификувано најголемиот дел на односните конвенции и договори во оваа област. Конвенцијата на Советот на Европа за спречување на тероризам допрва треба да се ратификува. Постојат недостатоци во Кривичниот законик што се однесува до дефинирањето на терористички напади и во Законот за кривична постапка во однос на специјални средства за истрага. Треба да се зајакне внатрешната координација меѓу органите и судската контрола врз разузнавачките тела. Свкупно, законодавната рамка за борба против тероризмот е во голема мера усогласена со *acquis*.

Забележан е мал напредок во однос на **борбата против дрогата**. Отворени се шест центри за спречување и третирање на злоупотребата на дроги. Борбата против трговија со дрога се соочува со мал број оперативни активности за извршување на законите. Неодамна потпишаната стратегиска спогодба со ЕУРОПОЛ допрва треба да биде надополнета и со оперативна спогодба. Неопходно е да се вложат значителни дополнителни напори за да се донесе национална стратегија во согласност со Стратегијата на ЕУ за дрога 2005-2012 и Акцискиот план на ЕУ за дроги 2005-2008 со цел да се постигне ефикасна борба

против трговијата со дрога. Подготовките во оваа област се умерено напреднати.

Заклучок

Постигнат е напредок во делови од областите на правда, слобода и безбедност, особено што се однесува до делот за миграцијата и визната политика, како и управување со границите. Може да се забележи помал напредок во областите на судската соработка, полициската соработка и борбата против организираниот криминал и борбата против дрогата. Треба да се вложат значителни напори за да се постигне усогласување на законодавството со *acquis* во оваа област и да се обезбеди негово ефикасно спроведување и извршување.

4.25. Поглавје 25: Наука и истражување

Во областа на **истражувачката политика** може да се забележи ограничен напредок. Владата усвои Програма за научни истражувања, за развој на технологијата и на технолошката култура за 2006 година. Активностите се насочени кон унапредување на научните истражувања, на иновациите и на технолошката култура. Во поглед на големиот расчекор меѓу потребите и буџетот на располагање, исто така, е обезбедена и соработка со приватниот сектор. Дел од финансирањето ќе биде наменето за основање посебен фонд за развој на технологијата. Освен обид за вклучување на приватниот сектор во научните активности, Програмата не содржи суштествени промени во споредба со претходните години и алоцираните средства остануваат на нивото од 2005 година, во вредност од 4,3 милиони евра (што изнесува помалку од 1% од домашниот бруто-производ). Подготовките во оваа област се со умерен напредок.

Што се однесува до Шестата и Седмата рамковна програма за истражувања и технолошки развој, забележан е значителен напредок во подготовките за учество. Р. Македонија врз основа на проектот зеде учество во Шестата рамковна програма (РП-6) како трета земја. Во 2006 година, таа беше во можност да го зголеми своето учество со мали прилози за финансирање на градење капацитети (средства и човекови ресурси). Се очекува дека овие активности ќе го олеснат учеството во Седмата рамковна програма за истражување (РП-7). Државата досега не донесе одлука за поврзување со РП-7. Таа треба да биде поттикната да почне со дизајнирање интегрирана истражувачка политика, како што е препорачано со Акцискиот план.

Што се однесува до **Европската област на истражување**, не може да се каже дека е забележан значителен напредок.

Заклучок

Р. Македонија започна да работи на подготовка на нејзините цели на полето на науката и истражувањето. Иницирана е подготовка за усогласување со *acquis*. Останува неопходноста да се случат значителни промени во научните институции на земјата, како и да се обезбедат значителни ресурси на еден подолг период.

4.26. Поглавје 26: Образование и култура

Со усвојувањето на Националната стратегија за развој на образованието за периодот 2005-2015 година и со новиот Закон за стручно образование и обука, забележан е напредок во областа на **образованието, обука и млади**. Спроведувањето на овој закон бара јака политичка волја и соодветна алокација на ресурсите. Законот го регулира основањето, раководењето и оперативните аспекти на стручните образовни институции. Со цел комплетирање на реформата за стручно образование и системот за обука, треба да се подготват планови и програми во консултации со деловната заедница. Исто така, неопходно е да се утврдат стандарди за оспособеност, да се изработи каталог на професии и да се основа Центар за стручно образование и обука кој би ја координирал соработката помеѓу училиштата и социјалните партнери.

Акредитацијата продолжува, но најмногу за приватните институции за високо образование. Меѓутоа, останува да се донесе нова законска регулатива за високото образование.

Потребни се значителни напори за да се обезбедат услови за соодветно учество во релевантните Програми на Заедницата.

Не е забележан значаен напредок во областа на **културата**.

Заклучок

Постои напредок во областа на образованието и обуката. Меѓутоа, ќе бидат потребни значителни напори при подготовките за учество во Програмите на Заедницата за „Доживотно учење“ и „Младината во акција.“

4.27. Поглавје 27: Животна средина

Може да се забележи значителен напредок во областа на **хоризонталното законодавство**. Новиот Закон за животна средина влезе во сила во септември 2005 година. Од донесувањето на Законот, донесен е значителен обем на подзаконски акти во областите управување со отпад, заштита на природата и во врска со хоризонтални прашања. Владата финализираше стратегија за управување со податоците за животна средина, објави извештај за статусот на спроведувањето на Архуската конвенција и организираше активности во доменот на комуникација, со цел да се подигне свеста на јавноста. Во март 2006 година, беше потпишана билатерална рамковна спогодба на полето на заштитата на животната средина со Република Црна Гора. Во однос на климатските промени, Министерството за животна средина склучи билатерален Меморандум за разбирање со италијанското Министерство за животна средина. Треба да се подготви национална стратегија за спроведување на Протоколот од Кјото. Останува да се донесе голем обем на законска регулатива, со цел правната рамка целосно да се усогласи со хоризонталното законодавство *acquis*, особено во доменот на Оценка на влијанијата врз животната средина и на Стратегиска оценка за животната средина.

Одреден напредок е постигнат во областа на **квалитетот на воздухот**. Донесена е одлука за нивоата за алармирање, за границите на толеранција и за целните вредности. Изготвен е регистар на загадувачки материи и загадувачи, којшто содржи податоци за 2005 година. Потребни се значителни понатамошни напори за ефикасно спроведување на *acquis* во оваа област.

Постигнат е ограничен напредок во доменот на законската регулатива, со донесување на неколку подзаконски акти за **управување со отпад**. Не е донесен национален план за управување со отпад. Реалните резултати во доменот на изградба на инфраструктурата се ограничени: во текот на периодот за кој се известува, изградена е само една депонија. Република Македонија е во почетна фаза на решавање на своите големи проблеми со дивите депонии.

Во однос на **квалитетот на водите**, може да се забележи ограничен напредок. Законот за води беше изменет во април во делот на плаќањето на надоместоците за вода. Квалитетот на водата на реката Брегалница и пречистувањето на отпадните води околу Охридското Езеро се подобруваат. Подготовките во оваа област напредуваат скромно.

Што се однесува до **заштитата на природата**, може да се забележи определен напредок. Владата ја унапреди законската заштита на националните паркови Галичица, Маврово и Пелистер. Смоларските водопади се прогласени за споменик на природата, врз основа на Законот за заштита на природата. Подготовките во оваа област се во напредната фаза.

Новодонесените подзаконски акти претставуваат еден степен на напредок во областа на **контрола на индустриското загадување и управување со ризици**. Допрва треба да се воспостави интегриран систем за спречување и контрола на загадувањето. Законот бара стопанските субјекти на индустриските капацитети да подготват план за усогласување, но ова барање не се спроведува во практиката. Определени одредби за контрола на опасноста од големи индустриски несреќи во кои се вклучени опасни супстанции, сè уште не се целосно транспонирани. Капацитетот на Министерството и на другите заинтересирани страни (локалните власти, претпријатијата) за спроведување на мерки за контрола на индустриското загадување и за управување со ризици, треба да се зајакне. Подготовките во оваа област напредуваат скромно.

Не може да се забележи позначаен развој во областите **хемикалии, ГМО, бучава** или **шумарство**. Во овие области, Република Македонија сè уште не е доволно подготвена.

Што се однесува до **административниот капацитет**, како и до зајакнувањето на спроведувањето, беше реализирана обука за примена на правото за животната средина за инспектори и за судии. Потребни се значителни дополнителни напори за да се обезбеди ефикасна примена на *acquis*. Потребни се дополнителни активности за донесување на законска регулатива, со цел да му се овозможи на Државниот инспекторат за животна средина, непосредно да изрекува казни. Во 2005 година, беа поднесени само две кривични пријави поврзани со прашања од животната средина, а во 2006 година сè уште не е поднесена ниту една пријава. Во врска со инвестициите во инфраструктурата, Владата ги утврди потребните инвестиции во својот план за инвестиции во областа на животната средина. Но, досега не се иницирани конкретни проекти. Подготовките во оваа област напредуваат скромно.

Заклучок

Определен напредок е постигнат во доменот на зајакнување на законодавната рамка во областа на животната средина, но напредокот во примената на законската регулатива останува ограничен, особено во областите коишто бараат големи инвестиции. Подготовките за усогласување со *acquis* се во рана фаза.

Потребни се многу значајни напори, вклучувајќи значителни инвестиции и зајакнување на административниот капацитет, за примена и за спроведување на законската регулатива.

4.28. Поглавје 28: Потрошувачи и здравствена заштита

Во **областа на безбедноста** може да се забележи определен напредок во законодавството. Законот за безбедност на производите, донесен во март, ја транспонира ревидираната Директива ЕЗ за безбедност на производите за широка потрошувачка. Владата формира координативно тело за **надзор на пазарот**, кое ќе ги олесни соработката и планирањето на заедничките активности меѓу различни инспекторати. Но, потребно е дополнително разграничување на нивните поединечни надлежности.

Во **областа надвор од доменот на безбедноста**, се новиот Закон за медијација (*види и Поглавје 23 – Правосудство и фундаменталните права*) се поттикнува алтернативно решавање спорови. Но, нема напредок во врска со директивите за потрошувачки кредити, за финансиски услуги на далечина и налози за потрошувачот.

Во Министерството за економија е формиран Сектор за внатрешен пазар (со пет вработени), со едно одделение задолжено за комуникација со **Организациите на потрошувачи**, и за зголемување на свеста на јавноста за безбедноста на производите.

Законот за санитарна и здравствена инспекција беше донесен во мај. Законот ги опфаќа надлежностите на санитарните и здравствените инспектори во спроведувањето на законската регулатива за санитарна и здравствена заштита и на полето на **здравствената заштита**. Со закон, кој влезе во сила во јануари 2006 година, се забранува пушењето во сите јавни простории. Законот се почитува нашироко. Во согласност со измените на Законот за здравствено осигурување, производителите и увозниците на производи од тутун, кои се штетни за здравјето на луѓето, се должни да плаќаат дополнителен данок, кој ќе го користи Фондот за здравство за покривање на дел од дефицитот во буџетот на здравствениот сектор.

Заклучок

Постигнат е определен напредок, во доменот на законодавството, на полето на заштитата на потрошувачите и здравствената заштита, главно во врска со мерки поврзани со безбедноста. Потребни се континуирани напори за понатамошно усогласување со *acquis* и воспоставување функционален систем на заштита на потрошувачот и здравствената заштита во целата земја.

4.29. Поглавје 29: Царинска унија

Може да се забележи значителен напредок во врска со **царинските закони**. Република Македонија ја ратификуваше Меѓународната конвенција за привремен увоз (Конвенцијата од Истанбул) во март 2006 година. Новиот Царински закон и односното законодавство што се спроведува влегоа во сила во јануари 2006 година. Тоа претставува понатамошно усогласување на царинските постапки со стандардите на ЕУ, особено на полето на процедурите

што имаат економско влијание и поедноставените постапки. Новите воведени одредби за царинските складишта и слободните зони се во согласност со *acquis*. Законот за контрола на извоз на стоки и технологии со двојна употреба беше донесен на 1 февруари 2006 година. Неговите одредби се во согласност со законите на ЕУ.

Република Македонија го укина надоместокот од 100 евра за секое барање за царински квоти во јули 2006 година. Одлуката за укинување на надоместокот од 19 евра за услуги извршени во царинска постапка влезе во сила во октомври 2006 година. Меѓутоа, другите давачки не се во согласност со *acquis*, како што е надоместокот од 14 евра за задолжителните информации за потеклото и надоместокот од 65 евра за лабораториско тестирање.

Царинските закони сега се добро усогласени со *acquis*. Меѓутоа, потребно е понатамошно усогласување, особено во врска со транзитот, царинските квоти и останатите давачки.

Што се однесува до **административниот и оперативниот капацитет** на Царинската управа, може да се забележи одреден напредок. Во мај беше донесена стратегија за управување со ризик. Таа вклучува нови стандарди за безбедност и сигурност за поефикасни царински контроли. Се ангажира дополнителен персонал. Донесена е стратегија за информатичка технологија која треба да ја олесни набавката на нова ИТ опрема и воведување софтвер што е компатибилен со системите на ЕУ. Сите царински декларации се доставуваат во електронска форма и на хартија.

На полето на етиката и мерките за борба против корупцијата, Царинската управа ја донесе Декларацијата од Аруша за корупцијата и издаде нов Кодекс на етика за царинците, кој ги обврзува да го пријават имотот и сметките во банка. Во текот на периодот опфатен во извештајот, десет царинци беа кривично гонети поради злоупотреба на службената позиција, поради дозволување на увоз без плаќање на потребните давачки.

Беа потпишани меморандуми за соработка со некои од најголемите увозници на цигари во земјата. Во јануари 2006 година, беше ратификуван договор за соработка со Република Молдавија за меѓусебна помош во царинските прашања. Во мај 2006 година беше парафиран договор со Република Словачка за соработка и помош во царинските прашања. Во јуни 2006 година, беше потпишан договор за царинска соработка со Финска.

Заклучок

Постигнат е значителен законски напредок во областа на царинската унија. Сепак е потребно значително понатамошно зајакнување во смисла на персонал, информатичка технологија и друга опрема со цел да ѝ се овозможи на Царинската управа да управува и да го реализира спроведувањето на законите. Република Македонија треба да донесе стратегија за понатамошен развој на ИТ системи со цел да овозможи меѓусебно поврзување и функционирање со централизираните и децентрализираните ИТ системи на Заедницата. Потребни се понатамошни напори, особено во врска со управувањето со човечките ресурси и борбата против корупцијата.

4.30. Поглавје 30: Надворешни односи

Остварен е одреден напредок на полето на **заедничката трговска политика**. Република Македонија постепено продолжи да ги намалува царините, во согласност со своите обврски кон СТО и со билатералните договори како што е Спогодбата за стабилизација и асоцијација со ЕУ. Од 2006 година, просечната царина за индустриски стоки е 7,4 %, а просечната царина за земјоделски производи (вклучително рибни производи) е 17,3 %.

Може да се забележи одреден напредок во односите со **СТО**. Спогодбата за трговија со цивилни воздухоплови, кој е дел од основите на СТО, беше ратификувана во ноември 2005 година.

Република Македонија ја ратификува Времената спогодба за слободна трговија со Косово и Спогодбата за слободна трговија со Србија и Црна Гора, последователно во јануари и април 2006 година. Спогодбата со Косово предвидува постепено да се создаде област на слободна трговија до 31 декември 2007 година. Царините требаше постепено да се намалат на 70 % од основните царини започнувајќи од 1.1.2006 год., на 60 % од 1.1.2007 год. и 0 % да изнесуваат од 1.1.2008 год. Спогодбата за пристапување кон Централно-европската област на слободна трговија (ЦЕФТА) беше ратификувана во мај 2006 год. а влезе во сила во август 2006 год. Паралелно со тоа, Република Македонија многу активно учествува во преговорите што се во тек, за едновремено проширување и менување на ЦЕФТА. Република Македонија има во сила 26 **билатерални договори за инвестиции**. Таа ратификува четири договори кои сè уште не влегле во сила, и го прифати нацрт-текстот на уште пет договори. Протокол со кој се изменува билатералниот Договор за инвестиции со Бугарија беше потпишан на барање на Бугарија за усогласување на Договорот со *acquis*.

Република Македонија треба да продолжи тесно да соработува со Комисијата во меѓународните трговски преговори, конкретно со цел да се постигне, по пристапувањето во ЕУ, нејзините обврски со ГАТС да станат колку што е можно поусогласени со тие на Зедницата. Потребно е зајакнување на административниот капацитет на ова поле.

Владата донесе програма за *поддршка на извозните компании*, со средства во вкупен износ од 280.000 € за 2006 год. Средствата, главно, ќе се користат за унапредување на извозот во форма на компензација на компаниите за трошоците настанати за сертификација ХАСАП (Анализа на опасностите и критични контролни точки) (Hazard Analysis and Critical Control Point (НАССР)) и сертификација на производите, како и за проекти поврзани со брендирање.

Понатаму, Законот за *македонска банка за поддршка на* развојот беше изменет во декември за да овозможи основање фонд за гаранции. Фондот за гаранции ги поддржува малите и средните претпријатија преку обезбедување гаранции за заеми за инвестиции што ги одобруваат банките и другите финансиски институции во земјата.

Законот за контрола на извозот на стоки и технологии со *двојна употреба* беше донесен во февруари. Неговите одредби се во согласност со законодавството на ЕУ. Врз основа на Законот, Владата усвои список на стоки и технологии со двојна употреба. Министерството за економија ги објави дозволата и образецот за пријавување за извоз на стоки и технологии со двојна употреба. Беше

формирана комисија за извоз на стоки и технологии со двојна употреба со претставници од разни министерства.

Не може да се извести за напредок во поглед на **развојната политика и хуманитарната помош**; подготовките во оваа област се во многу рана фаза.

Заклучок

Постои извесен напредок во областа на надворешните односи, особено на полето на стоки со двојна употреба и регионалната интеграција преку иницијативата ЦЕФТА. Република Македонија ќе мора да го зајакне својот институционален капацитет за целосно да може да учествува во политиките на ЕУ во ова поглавје на *acquis*.

4.31. Поглавје 31: Надворешна, безбедносна и одбранбена политика

Редовниот политички дијалог меѓу Европската заедница и нејзините земји-членки и Република Македонија продолжи врз основа на Спогодбата за стабилизација и асоцијација (ССА).

Земјата покажува континуирана заложба за учество во операциите за управување со цивилни и воени кризи во рамките на **Европската политика за безбедност и одбрана (ЕПБО)**. Собранието, во мај, донесе одлука за учество на Република Македонија во воената операција на ЕУ, АЛТЕА.

Во однос на **Заедничката надворешна и безбедносна политика**, земјата продолжи да се усогласува со бројните заеднички ставови и мислења на ЕУ. Остварен е одреден напредок во правната рамка. Законот за надворешни работи беше донесен во март, но сè уште не влегол во сила. Понатаму, Република Македонија ја ратификува Конвенцијата за спречување на терористички бомбардирања и за спречување на финансирање на **тероризам**, Конвенцијата за нуклеарна безбедност и Конвенцијата за спречување на активности на нуклеарен тероризам. Законот со кој се забранува развивање, производство, складирање и употреба на хемиско оружје беше донесен во мај, со што законодавството се усогласува со Конвенцијата на ОН.

Меѓутоа, Протоколот на ОН против нелегално производство и трговија со мало оружје и муниција сè уште не е донесен, и сè уште е потребна правна основа за примена на меѓународните рестриктивни мерки. Што се однесува до „водечките принципи на ЕУ за договори меѓу држава - страна на Римската повелба на Меѓународниот кривичен суд и Соединетите Американски Држави за условите на предавање лица на судот“, остварен е мал напредок, освен изјавата дека договорот со САД не важи за граѓани на Република Македонија (*види и Поглавје за политички критериуми*).

Во однос на **соседските односи**, види поглавје за политички критериуми.

Во поглед на **административниот капацитет**, постигнат е одреден напредок. Структурите на ЗНБП се засилени во рамките на Министерството за надворешни работи. Единица на ЗНБП, одговорна за координација, беше формирана во јануари, под надлежност на секторот за Европската унија. Во исто време беше формирана единицата за контрола на оружјето, одговорна за координирање и следење на спроведувањето на меѓународните режими за

контрола на оружјето, неширење и разоружување. Центарот за управување со кризи беше основан во октомври 2005 година и е во функција од јули.

Заклучок

Има напредок во делови од областа на надворешната, безбедносната и одбранбената политика. Ќе биде потребно понатамошно усогласување, особено во однос на меѓународните рестриктивни мерки.

4.32. Поглавје 32: Финансиска контрола

Може да се забележи значителен напредок во областа на **јавната внатрешна финансиска контрола**. Во февруари, Собранието донесе стратегиски документ за јавна внатрешна финансиска контрола. Тој опфаќа сеопфатен акциски план и временска рамка, во согласност со која се предвидува активностите за развој на системот на јавна внатрешна финансиска контрола да завршат до крајот на 2007 година. Со стратегијата се определува основата за зајакнување на правната рамка и се планира донесување на Закон за јавна внатрешна финансиска контрола и измени и дополнувања на Законот за внатрешна ревизија во јавниот сектор.

Во април, Владата донесе програма која има за цел зајакнување на институционалниот капацитет на единиците за внатрешна ревизија на централно и локално ниво. Формирањето на единици за внатрешна ревизија на локално ниво доцни. Сè уште не е формирана единица за усогласување со финансиското управување и контрола во Министерството за финансии. Подготовките во оваа област се во тек.

Исто така, направен е напредок што се однесува до **надворешната ревизија**. Во мај беше донесен Законот за изменување и дополнувања на Законот за државната ревизија. Со измените и дополнувањата се воведува понатамошно усогласување со законодавството на ЕУ, некои од принципите на Декларацијата од Лима и преформулирање и специфицирање на одредени одредби за зголемување на ефикасноста на државната ревизија. Измените на Законот за државна ревизија се планирани со цел обезбедување транспарентно функционирање на Државниот завод за ревизија, како и Државниот завод за ревизија да стане поефикасен во согласност со меѓународните стандарди. Во април, Владата го измени и дополни нејзиниот Деловник, воведувајќи обврска за државните комисии да даваат коментари на мерките што ги преземале министрите и другите органи на државната администрација за да се справат со неправилностите што се идентификувани во ревизорските извештаи на институциите. Меѓутоа, Државниот завод за ревизија не е уставно поддржан и сè уште не е целосно кадровски екипиран. Ова, заедно со сè уште ограничениот опфат за ревизија и ограниченото постапување по извештаите што се доставени од Собранието, претставува сериозен недостаток за ефикасно функционирање на надворешната ревизија.

Не можат да се посочат активности во областа на **заштитата на финансиските интереси на ЕУ**. Сè уште не е воспоставена централна точка за контакт за заштита на финансиските интереси на Заедницата (АФЦОС).

Не може да се посочат посебни активности во областа на **заштитата на евроото од фалсификување**.

Заклучок

Постои напредок во ова поглавје, особено во областа на финансиската контрола. Меѓутоа, ќе бидат потребни значителни и постојани напори, особено за зајакнување на јавната внатрешна финансиска контрола, надворешната ревизија и капацитетите за борба против измамата. Генерално, подготовките за усогласување со законодавството на ЕУ се во рана фаза.

4.33. Поглавје 33: Финансиски и буџетски одредби

Основните принципи и институции за основните области на политиката кои влијаат на системот на сопствени ресурси во голема мера се веќе воспоставени. Напредокот е ограничен на активности во сродните области, како што е статистиката, каде што се преземени мерки за подобрување на квалитетот на статистиката на националните сметки. Што се однесува до способноста за точно применување на правилата согласно ова поглавје, земјата мора да продолжи да гради доволно капацитети во рамките на односните органи (на пример, во областите како што се царина, статистика и финансиска контрола).

Заклучок

Постои умерен напредок во областа на финансиските и буџетски одредби. За да може Република Македонија да ги исполни условите на финансиските и буџетските одредби на законодавството на ЕУ треба да се направат дополнителни напори за усогласување со законодавството на ЕУ во односните поврзани поглавја.